

KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

2004 AUGUST
SIERPIEŃ

č. 8 (554)
CENA 2.20 ZŁ

DNI
SLOVENSKEJ
KULTÚRY

ODDYCHUJME
S KNIHOУ

STRETNUTIE
S ANTONOM
HYKISCHOM

ZAMAGURSKÉ
FOLKLÓRNE
SLÁVNOSTI

V dňoch 20. a 27. júna t.r. sa v Poddviku na Orave a v Krempachoch na Spiši uskutočnil 11. ročník Dni slovenskej kultúry vo Veľkopoľsku, ktorého sa zúčastnili viaceré naše folklórne súbory a ľudové kapely, ako aj hudobné i tanečné skupiny a súbory zo Slovenska. Podujatie sa tešilo veľkému záujmu krajanov. Na našom záberu je folklórny súbor Kumoratky z Podvika a Malej Lipnice. Podrobnejšie o tomto podujatí píšeme na str. 3-6.

Foto: A. Klukošovská

V ČÍSLE:

Dni slovenskej kultúry na Orave a Spiši	3-6
Stretnutie s umením	7
Oravskí študenti na Slovensku	8
Oddyhujte s knihou	9
Uverejniť celú pravdu, alebo sa obesit?	10-12
Slávnosť nanebovzatia Panny Márie	12-13
30 rokov Pastierskeho sviatku na Orave	14
Krempachy '2004	15
Zamagurskké folklórne slávnosti	16
Roľnícke krúžky	17
Turecké sladkosti	18
Horčičné zrnko	19
Stretnutie s Antonom Hykischom	20-21
Povedky na voľnú chvíľu	22-23
Desaťročie Horského prístavu	24
Čitatelia - redakcia	26-28
Poľnohospodárstvo	29
Mladým - mladším - najmladším	30-31
Šport a hudba	32
Učíme sa pliesť	33
Naša poradňa	34-35
Psychozábava - humor	36-37
Zaujímavosti	38

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

Adres redakcji:

31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7 tel. 633-36-88,
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www. tsp.org.pl

Wydawca:

TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE, ZARZĄD GŁÓWNY
SPOŁOK SLOVÁKOV V POLSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 KRAKÓW, ul. św. Filipa 7
tel.: 632-66-04, tel./fax: 634-11-27, e-mail: zg@tsp.org.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury

Redaktor naczelny: JÁN ŠPERNOGA

Zespół: Peter Kollárik, Agáta Klukošovská

Społeczne kolegium doradcze: Žofia Bogačkova,
Jerzy M. Bożyk, Maria Glodasiková, František Harkabuz,
Žofia Chalupková, Bronislav Knapčík, Lýdia Mšalová

Skład: Redakcja Život

Lamanie i druk: Drukarnia TSP, 31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

Warunki prenumeraty:

Prenumeratę na kraj i za granicą przyjmuje Zarząd Główny w Krakowie w terminach: do 30 listopada na I kwartał,
I półrocze oraz cały rok następny;
do 15 czerwca na II półrocze roku bieżącego
lub bezpośrednio wpłatą na konto:

BANK POLSKA KASA OPIEKI SA. III/O KRAKÓW 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972
Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Cena prenumeraty dla kół i oddziałów Towarzystwa:

1 miesiąc - 2,20 zł, półrocznie - 13,20 zł, rocznie - 26,40 zł

Cena prenumeraty zagranicznej jest wyższa o 100%.

Do ceny prenumeraty indywidualnej dolicza się koszty wysyłki.

Nie zamówionych tekstów, rysunków i fotografii
redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów
oraz zmian tytułów nadesłanych tekstu.

Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych,
nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji.

Nakład 2300 egz.

NA OBÁLKE: Účastníci Dni slovenskej kultúry na Orave a Spiši - súbory Rombaň z Chyžného a Oravan z Dolného Kubína. Foto: A. Klukošovská. Návrh obálky: J. Šternogá

XI. DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY NA ORAVE A SPIŠI

S. Bajaník a L. Molitoris otvárajú 11. dní slov. kultúry

Spieva zbor Ekumena z Dunajskej Lužnej

Spolok Slovákov v Poľsku organizuje každý rok pekné kultúrne podujatie – *Dni slovenskej kultúry*, ktorých cieľom je propagácia slovenskej kultúry v Poľsku, tej tradičnej, ale aj modernej. Tohtoročné už XI. dni sa začali tradične na starobylom Nedeckom zámku a pokračovali v Podvulku na Orave a neskôr v Krempachoch na Spiši. V rámci dní sa v Krakove konať a stretnutie so spisovateľom Antonom Hykischom a na záver vernisáz výstavy *Exlibrisy* tvorcov zo Slovenska a Čiech. Podujatie organizoval Spolok v spolupráci s Oravským osvetovým strediskom v Dolnom Kubíne za finančnej podpory Ministerstva kultúry PR, Generálneho konzulátu SR v Krakove, Slovenského inštitútu vo Varšave a Žilinského samosprávneho kraja.

sa slávnostnou svätoomšou, ktorú celebrovali kňazi Jozef Malec, rodák z Repíšk a Štefan Dragúň z Dunajskej Lužnej. Počas svätej omše spieval ženský zbor Ekumena z Dunajskej Lužnej, kym žalmy dievčenský zbor z Novej Belej. Po svätej omši sa účastníci prestáhovali do podvľčianskeho amfiteátra, kde na úvod vystúpil spevácky zbor Ekumena z Dunajskej Lužnej pod vedením Jany Darmatiovej. Neskôr moderátorka Beáta Szczepańska privítala účastníkov, medzi ktorými o. i. boli: generálna konzulka SR v Krakove Jana Burianová, hovorca Matice slovenskej Stanislav Bajaník, zástupcovia Domu zahraničných Slovákov Iveta Baloghová, Ružena Lužová a Tibor Klinec, riaditeľ Oravského osvetového strediska v Dolnom Kubíne Miroslav Žabenský a bývalá riaditeľka OOS Ol'ga Žabenská, podpredsedovia SSP František Harkabuz, Dominik Surma a šéfredaktor Života Ján Šternog, kňazi Jozef Malec z Repíšk a Štefan Dragúň z

Dunajskej Lužnej, farár Kazimierz Guenia, predsedníčka OV na Orave Genovéva Prilinská, zástupca jablonského vojta Władysław Pilch a ďalší.

Podujatie otvoril generálny tajomník ÚV SSP Ľudomír Molitoris, ktorý o. i. pripomeral boj oravských Slovákov za slovenčinu práve v Podvulku. Uviedol aj výpoved' kraja na Švienteka z Pekelníka spred niekoľkých rokov pre poľských novinárov, že by nemal nič proti pripojeniu Oravy k Slovensku, ale v rámci európskej integrácie. Iste ani netušil, že sa to tak skoro stane. Potom I. Baloghová prečítala pozdrav od riaditeľa Domu zahraničných Slovákov Karola Palkoviča. K zhromaždeným prehovoril aj hovorca Matice slovenskej S. Bajaník, ktorý o. i. vyjadril radosť, že sa tu na Orave mohol stretnúť s krajanmi a odovzdať im pozdrav od najstaršej slovenskej ustanovizne Matice slovenskej, ako aj zahraničných Slovákov z Maďarska.

PODVULK

Prvý deň XI. dní slovenskej kultúry v Podvulku sa uskutočnil 20. júna a začal

Kapela folklórneho súboru Rozsutec zo Žiliny

Podujatie si prišli pozrieť stovky divákov

XI. DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY NA ORAVE A SPIŠI

Hrá kapela L. Mlynarczyka z Kyčor

Folklórny súbor Spiš z Novej Belej

Pripomeral aj minuloročné oslavu a odhalenie pamätnéj tabule Lipničanom v Dunajskej Lužnej. Na záver sa prítomným prihovorila konzulka SR v Krakove Jana Burianová. Pozdravila Oravu, vyjadriła radosť, že sa slovenčina tuná traduje a že existuje spolupráca medzi slovenskými a krajanskými kultúrnymi organizáciami.

Po prejavoch sa na javisku objavili dievčatá z tanečnej skupiny Daisy, Sun a Žabky. Skupina pracuje pri Základnej umeleckej škole v Trstenej od roku 2003 pod vedením Mirky Jarolínevej, ktorá vedie spolu 6 súborov. Zastúpené sú v nich deti a mládež od 7 do 18 rokov. Venujú sa rôznym druhom tanca, akými sú country, rock and roll a spoločenský tanec. Skupina vystupuje najmä na podujatiach v Trstenej, na Detskom country bále v Nižnej a na prehliadke detského nefolklórneho tanca v Rabčí. V Podvuku uviedla v troch vstupoch ta-

nečné kompozície: Veselú pesničku, Merenge, Zábavu s Martou, Klo-búkových frajerov, Džentelman a Mix. Diváci ich vystúpenia odmenili vrelým potleskom.

Potom javisko patrilo rodinnej hudebe Kurtulík band z Námestová, ktorá zahrala zmes írskych piesní, keltský pláč a ďalšie. Je to päťčlenná skupina a má za sebou mnoho vystúpení v Poľsku a Taliansku. Nahrala už dve CD a dva singly. Všetci ovládajú aspoň po tri nástroje a venujú sa hudbe odmalička.

Spišský akcent podujatiu dali vystúpenia súborov Spiš z Novej Belej a Zelený javor z Krempáčov. Spiš pod vedením Jozefa Majerčáka predviedol zaujímavý cyklus spišských a slovenských tancov a spevov. Zelený javor sa zasa predstavil takými tancami ako: čardáš, country, mazur či koleso. Rezké tanče a zvučné spevy sa niesli ďaleko a zaujali divákov, ktorí sa im podávali vrelým potleskom. Na

javisku sa potom objavili mažoretky pod vedením Márie Wněkovej, ktoré v podvlčianskom amfiteátri debutovali. Dievčatá majú sice len 8 až 10 rokov, ale napriek tomu si dobре počívali. Druhú skupinu tvoria 11-12 ročné dievčatá, ktoré o. i. predviedli tanec so strapcami. Napokon usmievaví tanečníci zo Zeleného javora zatancovali country. Za svoje vystúpenia zožali obrovský potlesk.

Ked' doznelo country, na javisku sa objavil domáci súbor Kumoratky pod vedením Kristíny Gribáčovej, ktorý diváci víťali búrlivým potleskom. V jeho podaní sme si vypočuli oravské a slovenské pesničky, ale nechýbal ani tanec. Z malej detskej skupiny dnes Podvulkom vyrástol veľký súbor, ktorý sa zúčastňuje nielen našich podujatí, ale aj iných. Na oravskú nôtu pokračovala aj ľudová kapela pod vedením K. Pieronka, ktorá zahrala i zaspievala rad slovenských a oravských melodií. Po nej sa na javi-

Súbor Zelený javor z Krempáčov vo výre tanca

Krempašské mažoretky debutujú v Podvuku

L. Molitoris otvára Dni... Moderátori V. Surmová a J. Lorenc

Zelený javor: My sme chlapci spod Tatier...

sku objavil dlho očakávaný slovenský folklórny súbor Rozsutec, pôsobiaci pri mestskom divadle v Žiline, ktorý svoju história začal písť v roku 1965. Dnes je známy doma i v zahraničí a je nositeľom viacerých ocenení. Tvorí ho takmer 60-členný kolektív mladých ľudí, ktorí pracujú pod vedením organizačnej vedúcej Oľgy Baránkovej a umeleckého vedúceho Vincenta Krkošku. Názov súboru Rozsutec vystihuje aj jeho originálna terchovská muzika. Súbor interpretuje folklór z oblasti Kysúc, Oravy, Liptova, Zemplína a ďalších. V programe uviedol tance, piesne a hudbu z oblasti Terchovej. Vystúpenie súboru sa veľmi páčilo a poskytlo divákom neopakovateľný umelecký zážitok. Na záver kapela Ludwika Mlynarczyka z Kyčor zahrala pár oravských a lipnických melódii. Jej vedúci je ozajstný majster, ktorý dokázal zahrať aj na obyčajnom lístku. Poznamenajme ešte, že aj keď počasie nebolo príaznivé, podujatie sa vydarilo a všetci sa výborne zabávali.

Krempašania v country tanči

KREMPACHY

Dni slovenskej kultúry pokračovali 27. júna prezentáciou spišského a slovenského folklóru v krempaškom amfiteátri. Vystúpenia pozorovali mnohí diváci, medzi ktorými boli o. i. podpredsedovia SSP Dominik Surma a Ján Šternoga, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, predsedovia OV na Orave a Spiši Genovéva Prilinská a František Mlynarčík, čestný predseda SSP Ján Molitoris, čestný predseda OV SSP na Spiši František Kurnát, richtár Krempách Jan Kalata, predseda MS SSP v Krempachoch Ján Petrášek a ďalší.

Podujatie otvoril generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, ktorý hovoril o. i. o knihách vydávaných Spolkom a upozornil na najnovší Almanach Slováci v Poľsku X – Dejiny

severného Spiša a Fridmana perom Jána Brinčku, ktorý vyšiel pri príležitosti 80. narodenín autora. Kniha je odkazom J. Brinčku mladým generáciám a žriedlom vedomostí o našej minulosti.

V umeleckom programe, ktorý moderovali Veronika Surmová a Jozef Lorenc, sa ako prvý divákom predstavil domáci súbor Zelený javor pod vedením Márie Wněkovej. Predviedol pásmo spišských piesní a rezkých tancov, v ktorom bol zahrnutý o. i. verbunk a sólový spev Márie Wněkovej. Vystúpenie súboru sa páčilo, o čom svedčil aj vrelý potlesk divákov. Po nich javisko patrielo už mladým členkám skupiny moderného tanca, ktoré svojím vystúpením v peknej choreografickej úprave presvedčili divákov, že sa na vystúpenie dobre pripravili. Skupina pôsobí pri Kultúrnom dome v Krempachoch a už vystupovala v Bialke Tatralańskiej i Novom Targu a chodí povzbudzovať aj svojich fut-

Hľadisko bolo plné divákov

XI. DNI SLOVENSKEJ KULTÚRY NA ORAVE A SPIŠI

Na scéne folklórny súbor Rombaň z Chyžného...

... a mažoretky z Krempáč

balistov. Neskôr ju vystriedali pestrofarebne oblečené kolegyne z ďalšej skupiny moderného tanca, ktorú načiňuje Mária Wněková a to len od marca t. r.. Vystupovali už o. i. v Podvľku a Kacvíne a teraz predviedli svoje tanečné schopnosti pred domácim publikom. Dievčatá vystupovali v kostýnoch, ktoré im navrhla a ušila vedúca. Keď sme už pri modernej hudbe, svoje schopnosti nám predviedol aj súbor Zelený javor v tanečnom programe v štýle country.

Po domácich skupinách a súbore na javisku zavládli oravské nôty. Akoby aj nie, keď sa pred divákmi objavil súbor Rombaň z Chyžného pod vedením Grzegorza Sternala, ktorý predviedol pestrú paletu starých oravských a slovenských piesní a tančov. Nie div, že si vyslúžil búrlivé ovácie. V Krempachoch nechýbalo

ani vystúpenie manželov Prilinských z Podvľka, ktorí vždy vedia rozveseliť publikum. Tentokrát si pripravili veľmi veselú scénku nazvanú „Pracovný“ úraz. Išlo v nej o istého robotníka na stavbe bratislavského metra, ktorý sa namiesto práce opieral o lopatu a sledoval okolie. Keď však za ním niečo poriadne buchlo, obzrel sa, lopata sa mu vyšmykla, takže padol na zem a utrpel „pracovný“ úraz. Diváci sa na „usilovnom“ robotníkovi naozaj dobre zabavili.

Na záver vyšiel na javisko vynikajúci folklórny súbor Oravan z Dolného Kubína, ktorý pôsobí od roku 1952. Zameriava sa na oravský folklór, ale vo svojom repertoáre má aj tance a spev z iných regiónov Slovenska. Jeho vedúcim je Ľubomír Jarolín. V súbore účinkuje okolo 100 mladých ľudí, ktorí s radosťou v srdci

šíria krásu slovenského folklóru doma aj v zahraničí. FS Oravan vystupoval takmer vo všetkých európskych štátach, v Izraeli, Brazílii a Spojených štátach amerických. Jeho veľkým úspechom je víťazstvo na Medzinárodnom festivale Cantori Gross v Španielsku. V pôsobivom takmer dvojhodinovom pásme slovenských piesní a tančov z Oravy, Liptova a Podpol'ania predviedol nádherný program na vysokej umeleckej úrovni, obohatený na záver paletou rómskych tančov a piesní, takže si vyslúžil dlhotrvajúce ovácie.

Všetko však, čo je pekné, sa raz končí a tak sa skončili aj XI. dni slovenskej kultúry v Krempachoch, takže nám neostáva nič iné, len čakať na nasledujúce Dni o rok.

Text a foto:

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Manželia Prilinskovi v scénke Pracovný úraz

Folklórny súbor Oravan z Dolného Kubína

J. Čongva, L. Molitoris a A. Znamirovski otvárajú vernisáž

Účastníci výstavy, priaznivci slovenského umenia

STRETNUTIE S UΜENÍM

Dňa 29. júna t.r. sa v našej galérii uskutočnila vernisáž výstavy exlibrisov slovenských a českých tvorcov, ktorú pripravil Kultúrny dom „Podgórze“ v Krakove za finančnej podpory mestského úradu. Vernisáže sa zúčastnila o. i generálna konzulka SR v Krakove Jana Burianová, predsedu SSP Jozef Čongva, podpredsedovia SSP Dominik Surma a šéfredaktor Života Ján Šternog, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, predsedu „Cepelie“ Jozef Spišiak, zástupkyňa firmy Slovnaft Polska Aneta Stawińska, predsedu združenia Arménkov v Poľsku Adam Terlecki, Andrzej Znamirovski a viacerí krakovskí exlibristi.

Beseda po vernisáži. V strede konzulka SR J. Burianová

Výstavu otvoril prof. J. Čongva, ktorý privítal zhromaždených a vysvetlil názov exlibris ako umelecky spracované označenie vlastníka knihy na nálepke alebo pečiatke. L. Molitoris zasa povedal niekoľko slov o technickej stránke prípravy výstavy. Potom sa slova ujal komisár výstavy A. Znamirovski, ktorý o. i. povedal, že výstava prezentuje 774 prác od 42 grafikov zo Slovenska a Čiech, ktorí poslali oveľa viac prác. Samozrejme nie všetky boli vystavené, ale účastníci vernisáže si ich mohli prezrieť v katalógoch uložených na stoloch. Autori venovali všetky exlibrisy Galérií exlibrisu v Krakove, vďaka čomu bude táto výstava putovať aj po iných mestách a galériach. Jediným auto-

rom, ktorý sa zúčastnil vernisáže, bol Zbigniew Kubeczka z Čiech. Prítomní sa ho mohli opýtať na zdroj jeho inšpirácie a obdobie vzniku jeho exlibrisov. Poznamenajme, že exlibris je vlastne okrajovou umeleckou činnosťou grafikov, ktorej sa venujú popri inej práci. Najstaršie vystavované práce pochádzajú zo 60. rokov minulého storočia a najnovšie zo začiatku 21. storočia. Exlibrisy prezentujú väčšinou výjavu z každodenného života, portréty známych ľudí, prírodu a častokrát sú to kombinácie viacerých motívov.

Po prehliadke výstavy si účastníci mohli pri poháriku dobrého slovenského vína pobesedovať a konfrontovať svoje názory na tento druh grafického umenia. Dodajme, že sme na vernisáž vytlačili pekný katalóg, ktorý sa účastníkom veľmi páčil. Výstava bude otvorená do konca septembra.

Vernisáž bola posledným podujatím v rámci XI. dní slovenskej kultúry v Małopolsku, ktoré v nás zanechali pekné spomienky. Veľa sa besedovalo, spievalo a tancovalo a slovenčina znala na viacerých mestach Spiša, Oravy a v Krakove. Všetky prezentácie Dní nás obohatili o pekný kultúrny zážitok. Slovensko je sice malá krajina, ale napriek tomu vznikli v nej mnohé veľkolepé diela, a takéto veľkolepé boli aj tohtoročné XI. dni slovenskej kultúry. Ostáva nám už len povedať dovidenia a priaznivcov pozvať na budúce Dni v roku 2005.

Text a foto:
AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

ORAVSKÍ ŠTUDENTI NA SLOVENSKU

Je už takmer tradíciou, že na záver školského roka sa študenti jablonského lýcea, ktorí sa učia slovenčinu, pravdelne zúčastňujú vlastivedného zájazdu na Slovensko. Aj v tomto roku sa 15. júna na takýto zájazd vybrala okolo tridsaťčlenná skupina jablonských lycealistov, aby mohla spoznať aspoň kúsok Slovenska, niektoré kultúrno-historické pamiatky a nakočať sa krásami slovenskej prírody. Na ceste ich sprevádzali: riaditeľ Oravského osvetového strediska Miroslav Žabenský, bývala riaditeľka OOS Ol'ga Žabenská, generálny tajomník SSP Ľudommír Molitoris a učiteľka slovenčiny Anna Lenczowska.

- Len čo sme prekročili hranicu, čo je dnes, keď sme vstúpili do Unie, už len formalitou, zamierili sme rovno na Liptov a po ceste sme z okien autobusu mohli pozorovať viaceré slovenské dediny a mestá, no a čarokrásnu prírodu. Šli sme pozdĺž Liptovskej Mary, až sme sa nakoniec dostali do malebnej Demänovskej doliny, kde sa naším prvým cieľom, ktorý sme mali navštíviť, stali slávne Demänovské jaskyne. Kedže nám vedúci Oravského osvetového strediska už skôr rezervovali lístky, mohli sme čoskoro vkročiť do čarogného

sveta jaskynných chodieb, ktoré tvoria unikátny podzemný systém tejto národnej prírodnej pamiatky.

Nepochybne najkrajšou a najznámejšou kvapľovou jaskyňou nielen v tejto oblasti, ale na celom Slovensku, je Demänovská jaskyňa Slobody, objavená v roku 1921. Vytvorila sa v šiestich poschodiach, z ktorých najnižším preteká potok Demänovka. Celková dĺžka jaskyne, ako nám povedal sprievodca, dosahuje viac ako sedem kilometrov, ale pre turistov je sprístupnený okruh merajúci okolo dva kilometre. Chodili sme teda vyše hodinu po tomto okruhu a obdivovali sme mimoriadne bohatú kvapľovú výzdobu s množstvom jazierok a fantastických kvapľových útvarov, stalagmitov i stalaktítov rôznych farieb, od ktorých sme nezriedka nemohli odtrhnúť oči. Niektorí z našich študentov boli v tejto jaskyni po prvý raz, takže sa nemohli vynadívať na tú veľkú krásu.

Po prehliadke jaskýň sme išli do reštaurácie na obed, po ktorom sme sa vybrali navštíviť ďalšiu zaujímavosť – Múzeum liptovskej dediny v Pribyline, dokumentujúce ľudovú architektúru Liptova. Je to jedno z najmladších múzeí, sprístup-

nené verejnosti v roku 1991. Začali ho stavať v súvislosti so zaplavením rozsiahleho územia pri výstavbe vodného diela Liptovská Mara. Jeho úlohou je teda záchrana najcennejších pamiatok z 11 zatopených obcí, ktoré tu prenesli a dnes tvoria základ expozície. Vo výstavbe múzea sa d'alej pokračuje. Na prehliadu je určených zatiaľ asi 15 objektov, ktoré odzrkadľujú jednoduchý štýl bývania chudobného vidieckeho ľudu i majetnejších roľníckych a remeselníckych rodín na Liptove. Klasickým príkladom je päť domov z Liptovskej Sielnice charakterizujúcich chudobnú želiarsku rodinu, dom stredného roľníka a súčasne obuvníka a príbytok majetnejšieho remeselníka – kolára. Zaujal nás aj dom richtára z Liptovského Trnovca a dávna jednotriedna škola s bytom pre učiteľa z Valaskej Dubovej. K najväčším klenotom svetskej a sakrálnej ľudovej architektúry v múzeu však patrí goticko-renesančný kaštieľ z Parížoviec a ranogotický kostol Panny Márie z Liptovskej Mary. Obe stavby sú vernými kópiami týchto objektov zo zatopeného územia. Charakter i vzhľad liptovskej dediny dotvára v múzeu kováčska vyhňa, požiarna zbrojnica, zvonica a hospodárske stavby. Pri múzeu pôsobí škola ľudových remesiel, ktorá v letnej sezóne približuje návštěvníkom ukážky remeselníckych techník (tkanie, paličkovanie, práca s drevom, kovom a kožou, pletenie košíkov), ako aj liptovské zvyky a obyčaje. Múzeum má aj vlastnú zoologickú expozíciu zameranú na chov domácich zvierat a hydin, medziiným koní, kráv, oviec a pod. Atrakciou múzea je chov huculských koní s možnosťou jazdy pre návštěvníkov.

Po prehliadke sme mali chvíľu voľna, ale keďže čas ubiehal veľmi rýchlo, museli sme pomýšľať, žiaľ, na návrat domov, kam sme prišli dôst' neskoro sice unavení, ale šťastní a plní dojmov.

Chcela by som touto cestou srdceľne podľakovať Ústrednému výboru nášho Spolku za uhradenie zájazdu, ako aj osobne Ľ. Molitorisovi a M. i O. Žabenským, že nam veňovali toľko času a zabezpečili návštěvu tak zaujímavých objektov, na čo budeme dlho spomínať.

GENOVÉVA PRILINSKÁ

Knihovníčka A. Klukošovská v krempašskej knižnici

Slovenské knihy v belianskej knižnici

ODDYCHUJTE S KNIHOU

Leto - čas prázdnin a dovoleniek, kedy si chceme oddýchnuť a robiť to, z čoho máme najväčšiu radosť. Prečo neoddychovať s knihou v ruke? Vedľa mnohí z nás si celý rok len zriedkakedy nájdú čas na čítanie kníh. Viacerí si jednako berú na dovolenku knihu, ktorú túžili už dávno prečítať, len nemali na to čas. Nejde o počet prečítaných kníh, ale skôr o to, aby sme si z čítania niečo odniesli. Pekne o tom hovorí citát J. W. Goetheho: *Nie je dôležité, kolko kníh prečítame, ale čo si z prečítaných kníh osvojíme.* Ešte skôr to zistil F. Petrarca, ktorý povedal: *Knihy nemajú byť nábytkom, ktorý by ozdoboval dom, majú byť potravinou, ktorá živí ducha.* Častokrát v našich domácnostach nájdeme pekne vystavané knižnice, ktoré slúžia len na okrasu a nie čítanie. Je to, žiaľ, smutná pravda, ktorá sa často praktizuje vo väčšine domácností. Preto skúsmo si toto leto prečítať aspoň jednu knihu. Nemusí to byť nejaký veľký hit, ale práve kniha, ktorú máme poruke.

V súčasnosti sú knihy zatlačené do úzadia. Vytlačila ich medzinárodná televízia. Objavujú sa však knihy v elektronickej podobe a mnohí si ich skôr prečítajú, ako tlačené knihy, ktoré sú aj drahšie. Knižný trh je bohatý a ponúka veľké množstvo krásne vydané literatúry, ale mälokto si ju môže dovoliť pravidelne kupovať, najmä pre vysoké ceny. Jedným z možných riešení je návšteva knižnice, kde si vždy možno požičať nejakú zaujímavú knihu.

Vybrali sme sa teda do krempašskej knižnice, ktorá má aj slovenské knihy, aby sme sa dozvedeli, či návštěvnosť tohto

kultúrneho stánku je v dovolenkovej období väčšia ako inokedy. Oslovili sme v tejto veci knihovníčku Alžbetu Klukošovskú, ktorá vždy môže poradiť, čo sa opať prečítať a ktoré zaujímavé slovenské knihy nájdeme v tejto knižnici. - *Súčasný knižný trh je veľmi bohatý a ponúka široký výber literárnych druhov a žánrov. Aj naša ponuka je pomerne široká,* - hovorí A. Klukošovská. - *Snažím sa preto čitatelom odporúčať knihy, ktoré ich zaujmú, aj keď si uvedomujem, že každý má svoj vokus a vie, čo rád prečíta a čo ho neosloví. Tým sa riadim aj pri mojich odporúčaniach. V našej knižnici máme veľa slovenských kníh, ale sú to väčšinou staršie vydania. Zišli by sa nové knihy, najmä pre deti a mládež, ktoré sú pestrofarebné, čo láka čitateľa.*

Prešli sme sa teda po knižnici a popozerali po policiach. Dali sme na radu knihovníčky, ktorá nám navrhla zopár zaujímavých slovenských kníh, vhodných na dovolenku. Uvediem aspoň niektoré z nich. Pre deti by to mohli byť napríklad *Prostonárodné slovenské povesti*, dnes už trochu zabudnuté, alebo *Trojruža* od Pavla Dobinského, ktoré sú zdrojom zaujímavých príbehov a dobrodružstiev. Je to svet čarovných bytostí a neobyvklých situácií, kde sa môže udiť všetko. Je to fantastický zážitok ponoriť sa do sveta rozprávok, kde dobro vždy víťazi nad zlom. Keď sa niekto zaujíma skôr o históriu alebo chce spoznať minulé reálne a dávnu slovenskú dedinu, môže siahnuť po knihe *Jano od Fraňa Kráľa*, v ktorej sú zobrazené osudy malého dedinského chlapca z podtatranskej dediny, núteného od malička

bojovať o právo na život. Fraňa Kráľ je autorom, ktorý vystihuje vo svojich prázach biedu, čo dosť zretelne zobrazuje napr. v príbehu matky, ktorá je nútensá predáť vlastné deti, keďže ich nemá za čo užiť. Tento smutný príbeh nájdete v knihe *Čenkovej deti*, ktorá predstavuje triedne protiklady. Zasa Terézia Vansová v knihe *Sirota Podhradských* zobrazuje na základe autobiografických prvkov osudy siroty, jej pocity a zmysľanie. O rozmarnej láske dvoch mužov a ženy s významným sociálnym podtextom napísala Margita Fi-gulič v knihe *Tri gaštanové kone*, ktorá si naozaj zaslúží čitateľskú pozornosť. Či sa tá láska naplní, dozviete sa, keď si knihu prečítate. O láske romantickej, ale aj plnej rôznych prekážok písal Jožo Nižnánsky. Ústredným motívom Nižnánskeho dobrodružno-historickej prózy je mnohotvárny protiklad boja a lásky, zasadéný do rozporného kontextu života vo feudálnej spoločnosti. Nositelmi kladných vlastností sú postavy z ľudu alebo nižšej šľachty, ktorí po mnohých prekážkach víťazia nad svojvôľou vládnucej vrstvy. Je to najmä v knihách *Čachtická pani*, *Cholera*. Zasa motív boja a lásky prevláda v knihách *Studňa lásky*, *Spišské tajomstvo*, *Láska Žofie Bosniakovej*, *Žena dvoch mužov*, kde hrdina prechádza z dobrodružstva do dobrodružstva až ku konečnému a zaslúženému víťazstvu. Každá z týchto kníh nesie aj zlomky historických faktov. Je to príjemné beletristické čítanie.

Sú to len niektoré tipy na čítanie vo voľnej chvíli. Slovenská literatúra ich však ponúka oveľa viac a s výberom si hámam každý záujemca poradí. Stačí zájsť do knižnice, kde knihovníčka vždy napovie, čo je zaujímavé a opať sa prečítať. Prajeme pekný čitateľský zážitok.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Gazeta Wyborcza v Krakove zo dňa 9.-11. novembra 2002 uverejnila v nedelňajšom čísle noticku o medzinárodnej konferencii, ktorá sa uskutočnila v Levoči na tému dejín Spiša. Historici zo Slovenska a Poľska prijali okrem iného odporúčanie „uvejriť a vydať všetky dokumenty, ktoré sa týkajú kontroverzných otázok“. Ďalej sa v notické hovorí: - *V roku 1918 v Starej Lubovni vznikla Poľská národná rada*, - hovorí Jerzy Roszkowski z Tatranského múzea v Zakopanom. – *Vznikli komitety v záujme pripojenia Horného Uhorska (severného Slovenska vtedy ešte nebolo) k Poľsku*. Značná časť poľského obyvateľstva Spiša a Oravy očakávalo rýchle pripojenie týchto území k Poľsku.

S názorom poľského historika nesúhlasila slovenská strana. – V Starej Lubovni vznikla Spišská národná rada, - tvrdil Matej Andráš. – A hned po druhej svetovej vojne Józef Kuraś „Ogień“ vyhnal zo Spiša a Oravy šesť a pol tisíca Slovákov.

spolupracovník, v Gazete Wyborczej, Warszawa, v čísle z 9.-10. augusta 2003 na stranach 18-20, pod titulom *Ino się obieścić* (Len sa obesít).

Článok je obsiahly, dotýka sa množstva otázok, takže poznámky k nemu musia mať tiež dostatočný priestor. Vyšiel v čísle označenom sobota – nedeľa a v časti označenej „świąteczna“, čiže je určená na „sviatočné“ čítanie širokej čitateľskej obce centrálnego varšavského denníka. Uvediem ešte jeho „podtitulové“ oznamenie: *Na tejto zemi sa ľudia miešali celé pokolenia, lebo láska si nerobí nič z etnických a štátnych hraníc. Kým je teda prapravnuk tamtoho chlapca z Osturne a tamtej dievčiny z Jurgova? Poliakom? Slovákom? Ktorá časť Spiša patrí jemu?*

V článku sa tvrdí: - *Na vedeckej konferencii v slovenskej Levoči väzni vedci tvrdili, že bandita „Ogień“, ked' ešte bol milicionárom v Nowom Targu, vyhnal zo Spiša a Oravy šesť*

UVEREJMIŤ CELÚ PRAVDU, ALEBO SA OBESIŤ?

- To bola Poľská národná rada. Používal sa tiež termín „poľská“, ale len preto, aby sa ju odlišilo od oravskej, - *namietal Roszkowski*. - Po druhej svetovej vojne zo Spiša a Oravy ľudia neemigrovali kvôli poľskému teroru, ale z ekonomických príčin. V Československu bolo vtedy jednoducho lepšie, nikto ich z Poľska nevyháňal.

K tomu len stručne: v októbri 1918 mali Slováci už svoj s Čechmi spoločný štát Česko-Slovensko, medzinárodne uznaný, najmä vďaznými štátmi Ententy. Ak sa to pánu Roszkowskému nepáči, tak sa zhoduje s niektorými Maďarmi, ktorí dodnes radšej používajú názov Felvidék.

A vytrhnutý problém názvu poľskej organizácie v Starej Lubovni v novembri 1918 a zakryť tým tvrdenie, že vznikali na Spiši komitety v záujme pripojenia k Poľsku, je tiež veľmi úcelové. Ako je dostatočné známe z p o ť s k e j spisby, komitety za pripojenie Spiša k Poľsku vznikali na poľskom území – Nowy Sącz, Nowy Targ, Warszawa, Kraków, atď., ale nie na území Spiša. Výnimkou bola len Spišská národná rada, ktorú založili v Starej Lubovni (predseda Bojarski a zástupca a sekretár bratia Kuczkowski s pomocou Komitétu pre Spiš a Oravu v Nowom Sączi s energickým profesorom Kopytkom na čele, ako uvádzají Ferdynand Machay v knihe Moja droga do Polski, Kraków 1992, s. 121).

Pristavme sa však pri tvrdení, že Slováci neemigrovali kvôli poľskému teroru z poľského Spiša a Oravy v mesiacoch a rokoch po opäťovnom pripojení týchto území k Poľsku, to znamená v rokoch 1945 až 1947. O to nástojučivejšie, že v poľskej publicistike i historickej literatúre sa programovo presadzuje tvrdenie, formulované dr. Roszkowským, že totiž Slováci neutekali pred poľským terorom, ale za lepším životom v Československu. Autor noticky v Gazete Wyborczej v Krakove, Bartłomiej Kuraś, sa v nej vracia aj v obsiahлом článku, ktorý uverejnil Paweł Smoleński a Bartłomiej Kuraś ako jeho

tisíc Slovákov. Nikomu neprekážalo, že Ogień mal iba zopár podriadených - ako teda mohol vyhnáť tisíce ľudí?

Nikto zo slovenských vedcov netvrdil takú absuditu – *ked' ešte bol milicionárom v Nowom Targu* - lebo realita bola celkom iná a historicky rozložená v čase a priestore. Troška sa pri tom môžeme zdržať a na tomto príklade ukázať, ako nedovolené sa manipuluje zo strany niektorých poľských „historikov“, alebo jednoducho publicistov.

Kuraś – Ogień bojoval proti nemeckým okupantom, to znamená počas nemeckej okupácie Poľska. Nacisti mu zavraždili rodičov a vypálili rodičovský dom. To sa dialo pred januárom 1945. V tom období sa jeho činnosť nedotýkala slovenských obcí na Spiši a Orave, ktoré boli v rokoch 1939-1945 súčasťou Slovenskej republiky.

Po oslobodení východného Slovenska v januári 1945 sa front zastavil južne od Vysokých Tatier pred Liptovským Svätým Mikulášom a na severe od Tatier, na čiare Chyžné – Malá Lipnica, čiže tu bola oslobodená aj oblasť 25 obcí severného Spiša a Oravy, pripojená r. 1920 k Poľsku. Nowotarský okres začal organizovať obnovovať poľskú administratívu na oslobodenom území. To sa vzťahovalo aj na organizovanie staníc občianskej milicie. Kuraś sa zapojil do tohto organizovania a usiloval sa získať vedúce postavenie. Pokúsil sa zaklať stanice MO aj v spišských a oravských obciach, kde však narazil na rozhodný odpor slovenského obyvateľstva, ktoré poľských milicionárov zo svojich obcí vyhnalo, čo Kuraś pochopiteľne fažko niesol. Medzitým však odišiel do Lublina a odtiaľ do Varšavy a Krakova, kde získal akési poverenie na pôsobenie ako veliteľ MO v Nowotarskom okrese. Narazil však na činiteľov PPR (komunistov) a ked' dostať echo, že má byť zatknutý, ušiel 11. apríla 1945 do „lesa“ a začal ozbrojený boj proti „Ľudovej vláde“, to znamená proti komunistom, ale aj proti židom a Slovákom, ba aj proti iným Poliakom, ktorých -

niektorých tiež nemal rád. Opakujem: obdobie február – marec a časť apríla, keď legálne pôsobil, Slovákov nemal kedy vyháňať. To sa dialo až v období od apríla 1945 do februára 1947, keď bola jeho ozbrojená organizácia zlikvidovaná a on sám sa pokúsil o samovraždu a následne zomrel v nemocnici v Nowom Targu. A to je obdobie takmer dvoch rokov, kedy sa vŕšil na Slovákov len preto, že sa hlásili k slovenskej národnosti. V žiadnom prípade to neboli komunisti! V tomto období uvaloval na spišské i oravské obce vysoké peňažné kontribúcie, raboval usadlosti Sklovákov, konkrétnym osobám, resp. rodinám dával „rozsudky“, aby sa okamžite vysťahovali na Slovensko pod trestom smrti a neštítil sa ani vrážd. Za všetky možno spomenúť prípad prepadnutia obce Nová Belá 15. apríla 1946, vyrabovania niekoľkých slovenských gazdovstiev a odvlečenie štyroch otcov rodín (Ján Šturek, Jozef Chalupka, Ján Krak a Ján Lapšanský). Ďalším dvom Slovákom – Františkovi Brodovskému a Dominikovi Kalatovi sa podarilo zachrániť útekom na Slovensko. Tento lúpežný prepad uskutočnil oddiel o sile asi 70 mužov, oblečených do uniformiek poľskej armády.

Vo verbálnej nôte č. 69.326/II-2/46 zo dňa 6. mája 1946 Ministerstvo zahraničných vecí ČSR protestovalo proti prenasledovaniu a šikanovaniu Slovákov v Poľsku, podrobne popísalo uvedený prípad odvlečenia otcov rodín a na záver konštatovalo: *O ich ďalšom osude nie je nič známe*. Ako sa potom ukázalo, všetkých štyroch banda Ogňa zavraždila a sú pochovaní na cintoríne v Novej belej. Ing. František Šturek, syn jedného zo zavraždených, spomína: - *Do mája 1947, teda 13 mesiacov sme o dvelečených nič hodnoverné nevedeli. Až po likvidácii Ogňa a vyhlásení amnestie sa jeden bývalý člen bandy ponúkol nepriamou cestou, že za úplatok ukáže miesto, kde sú obete pochované... Zohavené mŕtve telá boli v spoločnom plytkom hrobe v horách nad obcou Ostrowsko pod vrchom Turbacz, v blízkosti niekdajšieho tábora Ogňovej bandy... Mŕtvi boli 17. mája 1947 dôstojne pochovaní za hlaholu zvonov v okolitých spišských obciach a za veľkej účasti Novobelanov i občanov z iných obcí... Dva týždne po pochovaní mŕtvych nariadili príslušné orgány v Nowom Targu urobiť exhumáciu... Osobitná komisia odborníkov mala zistiť medziiným spôsob spáchania vrážd. Vysvitlo, že zločinci Jánovi Krakovi a Jánovi Šturekovi rozbili hlavý tupým predmetom, Jozefu Chalupku obesili a Jánu Lapšanského zastrelili. Príslušné záznamy by mali byť v okresnom archíve v Nowom Targu.*

Hodno ešte spomenúť, že Dominik Kalata, ktorý sa vyhol smrti útekom na Slovensko, má bratra toho istého mena, ktorý je biskupom vo Freiburgu v Spolkovej republike Nemecka.

Téma činnosti Ogňa bola v poľskej literatúre pomerne dôkladne spracovaná. Napríklad Bolesław Dereń vydal dielo *Józef Kuraś Ogień, partyzant Podhala*, Krakov 1995, z ktorého si dovolím odcitovať niekoľko viet, vzťahujúcich sa na Slovákov na poľskom Spiši a Orave:

- *Ogień ukladal kontribúcie na súkromné osoby i na obce. Hromadné kontribúcie ukladal najmä na obce na Spiši, ktoré odmietaли prispievať na jeho činnosť a optovali za pripojenie k Slovensku. Boli to: Nová Belá, Krempachy, Durštín, Tribš, Jurgov, Čierna Hora, Nižné Lapše, Nedeca Kacvín, Fridman*“ (s. 128).

- *Trestal nacionalistov slovenských za antiposkú činnosť po vojne* (s. 67).

- *Vydával rozsudky tohto znenia (archív autora):*

Armia Krajowa

Komisja szybko wykonawcza

Nr. p. 84

Do pani Sołtys Weroniki (Ganoba)
Jurgow

Na podstavie wywiadu i dowodów P.O.P. przedkłada się Pani wyrok skazujący Panią na natychmiastowe opuszczenie terenów polskich. W razie nie wykonania poleconych czynności, zostanie Pani natychmiast zlikwidowana przez komisję szybko wykonawczą za współpracę ze Słowacją.

Dnia 8 sierpnia 1946

(pod tým okrúhla pečiatka s nápisom:
Oddział partyzancki „Błyskawica“
Pečiatka s vyobrazením orlice, pod ňou
a uprostred orlica) (-) Ogień
(Vlastnoručný podpis)

velké písmená A.K., číslo 294/46

Skromná podotázka: Trvajú ešte páni P. Smoleński a B. Kuraś na svojom tvrdení, že *Ogień miał tylko kilku podwładnych – jak więc mógł wygnać tysiące ludzi?*

V poľskej literatúre sa odhaduje, že v Kurašovej bande sa vystriedalo do 2 (dvoch) tisíc ozbrojencov.

Kto len troška ovláda história rokov 1945-1947 vie, aká zložitá bola situácia na slovensko-poľskom pohraničí a aké bolo položenie slovenskej menšiny na poľskom Spiši a Orave, ktorá sa nechcela vrátiť do poľského štátu a podnikala priam zúfalé kroky, aby tomu zabránila. Pritom sa to umocňovalo nepriateľskou činnosťou poľských štátnych orgánov, to znamená štátnej správy, bezpečnostných orgánov, cirkevných hodnostárov, čo sa prejavovalo vypovedaním slovenských učiteľov a knazov, diskrimináciami pri zásobovaní a pod., a to sa ďalej umocňovalo teroristickou činnosťou jednotlivcov a najmä skupín, ktoré vyvíjali zločineckú činnosť na vlastnú päsf. Najmä Ogňova banda.

Tvrdenie, ktoré sa objavuje v poľskej publicistike, že Slováci z poľského Spiša a Oravy neutekali pred terorom, ktorého vraj nebolo, ale išli za lepším bydlom, je neudržateľné.

Emigrácia, tak ako asimilácia, môže byť dobrovoľná alebo násilná. Dobrovoľná emigrácia je v našich končinách jav známy a bežný. Preto je toľko slovákov a Poliakov povedzme v Amerike. No odbaviť emigráciu slovenských goralov z poľského Spiša a Oravy túžbou po lepšom živote v Československu je jednoducho nepravdivé zjednodušenie.

Cinnosť bandy Kuraša – Ogňa tvorila len časť protislovenského teroru, hoci najkrvavejšiu a najbrutálnejšiu. Teror však môže mať rozličné podoby a s tým sa stretávali v období 1945-1947 na poľskom Spiši a Orave takrečeno na každom kroku.

Aby som siahol opäť k poľským žriedlám, uvediem dielo Juliana Kwieka *Żydzi Łemkowie Słowacy w województwie karkowskim w latach 1945-1949/50* (Księgarnia Akademicka, Kraków 1998). Na stranach 161 až 210 podrobne – na základe archívnych dokumentov – rozoberá história slovenskej menšiny v Poľsku v danom období a jej znovupripojenie k poľskému štátu. Na ilustráciu citujem:

- Definitívne bola poľská administratíva na Spiši a Orave zavedená už v júli 1945, keď sa stalo jasným, že júnové rozhovory poľsko-česko-slovenské sa skončili fiaskom Preberanie týchto území prebiehalo za ostrého odporu slovenského obyvateľstva. Na príkaz nowotarského starostu K. Chlipalu 80-členný oddiel poľskej milície odišiel 2. júla 1945 na Oravu s poslaním odzbrojiť stanice slovenskej milície a utvoriť poľské stanice MO. Najprv obsadili Podvlk, kde nechali 6-člennú stráž MO. Potom postupovali do Oravky, berúc so sebou ako rukojemníka slovenského farára z Podvlnka. Po odzbrojení slovenskej stráže sa pohrali do Jablonky, kde došlo ku krátkej zrážke so slovenskou milíciou, ktorá sa skončila zadržaním 4 slovenských milicionárov. Na základe intervencie predstaviteľov sovietskej pohraničnej stráže Poliaci prepustili slovenského kňaza a slovenských milicionárov. Potom sa vrátili do Podvlnka, kde posilnili stanicu MO na 30 osôb. Hned po odchode milície ozbrojené obyvateľstvo zaútočilo na poľskú stanicu. (APNT, SPNT, t. 24. Raport specjalny nr. 12 Komendy Powiatowej MO w Nowym Targu z dnia 3.7.1945 r.). Prvý útok bol odrazený, došlo dokonca k zadržaniu 4 útočníkov, ktorých odoslali do Nowého Targu, odkiaľ prišlo do Podvlnka ďalších 13 milicionárov. O hod. 3. ráno 4. júla skupina asi 300 Slovákov zaútočila na poľskú stanicu. Poliaci zorganizovali obranu v budove stanice a na kostolnej veži. Po vyčerpaní munície, okolo hodiny 12.30 sa Poliaci vzdali. Milicionári boli pozbavení oblekov a obuvi a zmlátení miestnym obyvateľstvom a slovenským oddielom. Po boji zástup smrteľne zranil veliteľa stanice, čatára Wronu a dvoch milicionárov. Slováci zajatých milicionárov oslobodili až v Malej Lipnici sovietski dôstojníci.

Dňa 17. júla na územie Spiša a 14. augusta na Oravu vkročilo poľské vojsko, obsadzujúc úsek poľsko-slovenskej hranice. Na území Nedece, Kacvín a Spytkowic (? - to nie je slovenská obec - pozn. autora) poľské oddiely boli miestnym slovenským obyvateľstvom vítané nepriateľskými výkrikmi a zahádzané kameňmi.

JUDr. MATEJ ANDRÁŠ
POKRAČOVANIE NASLEDUJE

SLÁVNOSŤ NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE

Každý rok 15. augusta oslavuje Cirkev nanebovzatie Panny Márie, ktorá bola s telom a dušou vzatá do neba. Svojím pobytom tu na zemi, svojím utrpením je spoluúčastníčkou v diele vykúpenia ľudstva, ktoré sme dosiahli skrze Ježiša Krista. Mária je pre nás hriešnych pútnikov na zemi znamením veľkej nádeje a kresťanského optimizmu. Poukazuje na nebo, ktoré je cieľom nášho pozemského života.

Nanebovzatie PM je vyvýšením každej ženy a matky. Je to veľká sláva pre každú devu a matku. Keď bola slávnostne vzatá do neba, Pán Boh ju zvolil nad anjelov a ustanovil ju kráľovnou neba a zeme.

Slávnosť nanebovzatia PM je veľmi stará. Už v 5. storočí sa oslavovalo tento sviatok. V Poľsku prvý kostolík zasvätený PM nanebovzatej bol postavený už v 10. storočí. Bol to od začiatku veľmi dôstojný sviatok. Keďže máme sklonok leta, na lúkach po druhýkrát zakvitli kvety tvoriač pestrofarebné koberce. Dozrieva ovocie a iné plodiny, končí sa žatva, zem dáva bohatú úrodu. Práve v takomto období, keď príroda priam hýri farbami, nábožný ľud umiestnil tento sviatok.

V tento deň sa svätia bylinky a ovocie. Vzalo sa to zo starokresťanskej legendy, keď apoštoli otvorili hrobku PM a nenašli jej telo, len možstvo ovocia a voňajúcich kvetov. Preto veriaci prinášajú do kostolov kyticu bylín a kvetov a potom ich odnášajú domov. Veríme, že práve tieto bylinky, požehnané v kostole, majú zázračnú moc a budú chrániť naše príbytky a telá pred neduhmi, chorobami a inými neštásťami.

Práve v tieto augustové dni sú mnohé cesty preplnené pútnikmi, ktorí ako pramene smerujú k veľkým pútnickým miestam na celom svete. Idú pešo, autami, autobusmi, ba aj vlakmi. Všade počuť pekný spev mariánskych piesní. To všetko je v úcte k Panne Márii, ktorá za celý pozemský život mala tak veľmi rada každé dieťa. Preto nečudo, že sa utiekame práve k nej. Vždy, keď myslíme na Pannu Máriu, máme nádej, že aj my sa raz dostaneme tam, kam ona bola vzatá. Veríme, že nám tam pripraví miesto. Preto tak radi za ňou putujeme.

Veľkým pútnickým miestom státišícov veriacich nielen z Poľska, ale aj okolitých krajín, je Kalwaria

Záber na pamiatku na kláštornom nádvorí v Kalwarii Zebrzydowskej

Zebrzydowska. Je známa najmä zbožnou úctou k utrpeniu Pána Ježiša. V období Veľkého pôstu ľudia tu kráčajú za trpiacim Ježišom a pomáhaju mu niesť kríž. Široko známe sú však aj tunajšie augustové slávnosti. Správu miestneho kláštora majú na starosti františkáni – bernardíni. Už vyše 400 rokov obsluhujú nielen turistov, ale aj pútnikov, ktorí prechádzajú cestičkami Panny Márie a Pána Ježiša postavenými v peknom okolí Kalwarie.

Odkiaľ sa to vzalo? V období Veľkého pôstu starosta Lanckorony Mikuláš Zebrzydowski zbadal nad kopcom Žiar tri kríže. Uznal to za zázračné zjavenie a rozhadol sa postaviť na tomto mieste kaplnku. Najskôr tam postavili tri kríže a vojvoda, ktorý počul, že na území Poľska začajú vznikať kalvárie podobné jeruzalemskej, vyslal svojho sluhu Hieronýma Skrzatu do Svätej zeme, aby odtiaľ doniesol plány. Ked' sa vrátil, začali budovať prvú poľskú kalváriu. Neskôr tam postavili aj kláštor a kostol zasvätený Panne Márii anjelskej.

Od začiatku sa tam popri pašiovej pobožnosti utrpenia Pána Ježiša konala aj pobožnosť spoluutrpenia Panny Márie. Zákratko tam postavili aj domček Panny Márie a kaplnku zasvätenú jej hrobke. Neskôr tu doniesli obraz Panny Márie a tak sa v Kalwarii začalo uctievanie našej nebeskej matky.

Panna Mária na tomto pútnickom mieste uzdravuje, potešuje a pomáha všetkým, ktorí potrebujú jej pomoc. Uzdravuje nielen telo, ale aj dušu. V kláštorných zápisníciach sú zaznamenané viaceré zázračné udalosti: slepí získali zrak, chromí začali chodiť, hluchí počuli. Do Kalwarie veľmi rád chodieval Svätý otec ešte ako krakovský arcibiskup. Práve na tamojších cestičkách bolo ľahšie znášať nával práce. Preňho a pre ľudí, ktorí tam putujú, je Kalwaria studňou milostí a súl do každodenného života. Skutočne, kto aspoň raz kľakne v zázračnej kaplnke, kto aspoň raz prejde cestu PM alebo cestu jej

syna, bude nadšený a opäť príde, aby mohol meditovať a modliť sa práve s ňou.

Nanebovzatie PM v Kalwarii Zebrzydowskej je veľmi pekné. V piatok po 15. auguste sa tu všetci stretávajú pri domčeku Panny Márie. Procesia je už pripravená. V jej čele nesú sviecu a kríž. Asistujú im pekne oblečení chlapci a dievčatá - najprv najmladší, potom starší. Pred biskupmi je socha Panny Márie, ktorú nesú najstarší (tí, čo idú najdlšie a je to asistencia z Tešína). Za nimi idú všetci veriaci. Najprv sa spieva Vešpery k Panne Márii a hlavný celebrant prednesie kázeň. Potom sa ide ďalej, spievajú sa mariánske piesne, hrajú dychovky. Dá sa povedať, že tento pestrý sprievod ide s truhľou

Panny Márie (lebo je to procesia usnutia PM). Po ceste je 5 zastávok, pri ktorých sa hlavný celebrant – biskup modlí a aj káže. Napokon sprievod príde ku kostolu – hrobu Panny Márie, kde mládenci nesúci truhlu ju uložia na oltári, pri ktorom sa odbavuje sv. omša. Hlavným celebrantom počas tejto slávnosti je vždy krakovský metropolita, kardinál Franciszek Macharski. Táto piatková slávnosť trvá až do neskôr večerných hodín. Všetci odchádzajú sice unavení, ale šťastní, že mohli aspoň takýmto spôsobom uctiť Pannu Máriu a osláviť jej predčasný odchod do neba.

Na druhý deň, v sobotu, je čas pre mládež. Tá sa stretáva na Golgotu a potom so sviecam schádza ku kláštoru, kde sa odbavuje sv. omša. Skoro vždy hlavným celebrantom je o. biskup Jan Szkodoń. Je tu vždy veľa mládeže. Ked' sa na ňu pozierame, chceli by sme sa spýtať, kdeže je tá zlá mládež, čo sa občas zlostí? Ved' ona je naozaj krásna, lebo je blízko Panny Márie a jej syna Ježiša Krista.

Sprievod najmladších

V nedel'u ráno ide procesia od hrobu PM do tamojšej baziliky. Podobne ako v piatok, všetci idú pekne vedľa seba. Pekne poobliekaní chlapci a dievčatá nesú v rukách ruže, ktoré potom obetujú Pannu Márii. Ľudí je ešte viac ako v piatok. Prišli skoro všetci, čo majú radi Pannu Máriu. Sprievod príde k bazilike, v ktorej sa odbavuje sv. omša. V roku 1984 bol hlavným celebrantom aj slovenský kardinál o. Jozef Tomko z Ríma.

Celé tri dni sú ľudia spolu, vedia sa na seba usmievať, počúvať dobré slovo. Nikto sa netlačí, ved' sú v dome svojej matky, ktorá sa vie dobre postarať o svoje deti. Domov sa vracajú nadšení, lebo boli spolu. Vari môžeme stáť zboku a len tak sa na nich pozerať? Tieto pekné dni sú každý rok. Aj v tomto roku sa tam ľudia budú modliť. Hádam sa dá nájsť trochu času, aby sme tam poputovali aj my. Panna Mária čaká na každého, ukazuje nám cestu, podáva ruku. Nemožeme stáť zboku, ale pod'me za ňou.

JOZEF BEDNARČÍK
kaplán z Nedece

30 ROKOV PASTIERSKEHO SVIATKU

Najprv veľkolipnická kapela zahrala štátnu hymnu, potom sa ozval zvuk veľkého pastierskeho zvonca, nazývaného na Orave „zbyrcok“ alebo aj „bulkot“. Takto sa vlastne začal jubilejný, 30. ročník Pastierskeho sviatku na Orave, ktorý sa konal 4. júla na hornom konci Veľkej Lipnice – v Privarovke.

V úvode podujatia prehovoril veľkolipnický vojt Mgr. Mariusz Murzyniak, ktorý stručne rozprával o 30-ročných dejinách Pastierskeho sviatku a pripomenu, že jeho iniciátorom bol vtedajší učiteľ, znamenitý hudobník Ludwik Mlynarczyk. Potom sa už ujali funkcie moderátori podujatia – S. Kuceková a R. Kowalczyk, ktorí uvádzali jednotlivých účinkujúcich a „sypali“ žartami ako z rukáva, takže zástupy divákov sa výborne zabávali.

Usporiadatelia dali Pastierskemu sviatku formu akéhosi veľkého folklórneho predstavenia, nadvážujúceho na starodávne oravské tradície a zvyky, v ktorom sa ako v kaleidoskope striedali rôzne scénky z pastierskeho života. Nechýbali ani všeljaké hry a sút'aže, napr. ich účastníci museli jazdiť na drevenom bicykli, klzať sa na vymasenej koži ako na ľade, vyskúšať si svoje sily v chôdzi na chodúľoch, dojíť kozy, strieľať z biča, plítiť drevo, kosiť trávu, ba dokonca šplhať sa na vysoký máj. Neboli to ľahké sút'aže, aj keď viacerí si so svojimi úlohami poradili veľmi dobre.

Pre prišelcov (ceprov) pripravili usporiadatelia chutné-prechutné oštiepky, ale museli si na ne zaslúžiť. Tak napr. záujemca musel najprv vypíti plný črpák žinčice, traftiť siškou do pastierskeho zvonca, no a preskočiť horiacu vatru.

Veľký záujem divákov vzbudilo tzv. menovanie štyroch orav-

ských zbojníkov za ich zásluhy pre Veľkú Lipnicu v rôznych oblastiach. Týmito zbojníkmi sa stali: kňaz Bolesław Kołacz, Jan Grygierczyk, Izydor Ostka a vedúci Ľudovéj kapely z Kyčor Ludwik Mlynarczyk. Každý z nich dostal ako symbol zbojníctva valašku a goralský klobúk.

Záujem o toto tradičné oravské podujatie bol veľmi veľký. Prišli si ho pozrieť stovky divákov, ktorí sa mohli výborne zabaviť, ba aj dobre si zajest' a vypíti, keďže usporiadatelia sa postarali o dobré zásobovanie. Kto chcel, mohol si pochutnať na žinčici, kúpiť si oštiepok bud' zajest' si dobrého ovčieho syra, no a pri tejto príležitosti stretнúť sa a porozprávať so známymi, priateľmi a ľudovými tvorcami, ba dokonca zahrat' si na nejakom ľudovom a pastierskom nástroji.

Ako sa na poriadne kultúrne podujatie patrí, nechýbali na ňom ani folklórne súbory, Ľudové kapely a iné umelecké skupiny zo severnej Oravy a zo Slovenska. V Privarovke teda vystupovala medzinárodným Nebeská muzika z Terchovej,

súbor gymnazistov a lycealistov Zornička, skupiny Trebunie i Tutki, goralská kapela z Tešína, folklórny súbor Regle Jana Jedrala z Poroni na, kapela L. Mlynarczyka z Kyčor a ďalšie. Videli sme teda staré oravské tance i spevy a ľudová hudba sa niesla široko ďaleko.

Ako sam názov podujatia hovorí, Pastiersky sviatok by mal prezentovať všetko, čo sa spája s dánym pastierstvom, teda rôzne zvyky a obyčaje z tejto oblasti života na Orave. Ostatne taká bola kedysi formula tohto podujatia. Ako mi rozprávali účastníci bývalých podujatí tohto typu, kedysi jedným z hlavných bodov sviatku boli napr. ukážky jarného vyháňania dobytka na pašu, teda kráv, oviec a volov, ich okiadzanie, kropenie svätenou vodou a žehnanie, no a množstvo iných zvykov ktoré sa spájali nielen s tým, ale vôbec s pastierstvom. Boli teda aj rôzne hry a zábavy pastierov, takže tie dávne pastierske sviatky sa mi zdali akési pestrejšie. A to mi v tomto roku chýbalo.

Poznamenajme na záver, že spolu s Pastierskym sviatkom oslavovali Oravci z Lipnice aj polstoročné jubileum Babohorského národného parku a 80. výročie činnosti správy štátnych lesov na Orave.

BOŽENA PRLINSKÁ

Naša fotohádanka

Naša snímka predstavuje známeho amerického herca (vôľakedy kultúristu), ktorý hrával úlohy nepremožiteľných hrdinov v rôznych dobrodružných filmoch, napr. Terminator, Červená Soňa, Predátor, Conan ničiteľ, Komando a pod. Aby sme vám pomohli uhádnuť o koho ide napovieeme, že pred niekoľkými mesiacmi bol zvolený za guvernéra v Kalifornii. Napište nam jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autorov správnych odpovedí vyzrebujueme slovenské knihy.

* * *

V Živote č. 7/2004 sme uviedli záber zo seriálu Náhradná rodina (Ro-

dzina zastepcza). Knihy vyzrebovali: Evelina Majerčáková z Novej Belej, Arthur Waniczek z Durština a Aneta Kopaczka z Kacvína.

Volby do europarlamentu v Krempachoch

KREMPACHY '2004

10.6 – Božie telo – pol’né oltáre v našej obci viedli v tomto roku k ulici Na róvni. 1. pripravili požiarnici, 2. bol dielom Tomaškovičovcov, 3. Pacigovcov a 4. bol v kostole sv. Valenta na miestnom cintoríne. Počasie tentoraz výnimcočne prialo účastníkom procesie, z ktorých mnohí boli oblečení v spišských krojoch. Hrala tiež miestna dychovka.

13.6. – sa aj u nás konali voľby do európskeho parlamentu (hlasovalo sa v novej základnej škole). Volebná frekvencia bola podobná ako v celom štáte – ok. 20 %.

16.6. – odišla od nás kr. Genovéva Soľavová, rodená Lukašová (86 rokov). Zosnulá bola vzornou krajankou a dlhorôčnou vedúcou Krúžku sv. ruženca

25.6. – koniec školského roka. V základnej škole sa konala akadémia k prechodu 6. triedy do gymnázia. Aj v gymnáziu sa konala slávnostná akadémia venovaná rozlúčke s poslednými ročníkmi gymnazistov.

Krempašská mládež „lieta“ na scéne. Foto: kajot

Procesia na Božie telo

27.6. – sa v krempaškom amfiteátri konali 11. dni slovenskej kultúry na Spiši. Vystupovali folklórne súbory: Rombaň z Chyžného, Oravan z Dolného Kubína a domáci Zelený javor, ako aj detské skupiny mažoretek z kultúrneho domu a zo školy.

27.6. – Futbalové družstvo seniorov LZS Spiš – Krempachy vyhralo v poslednom zápase s tímom Bor Szaflary 3:1 a umiestnilo sa v tabuľke na 7. mieste. Starší dorast skončil na 8. mieste, kým mladší na 11., zato volejbalisti na vysokom 4. mieste.

4.7. – Krempašský dychový orchester sa zúčastnil nowotarskej okresnej prehliadky dychoviek v Podvuku. Na prehliadku si Krempašania pripravili tri skladby: pochod Mužne vpred, tango Santa Lucia a polku Nemšovanku.

4.7. – Krempašský strelecký zväzok LOK usporiadal organizačné stretnutie svojich členov a po ňom aj strelecké preteky na vlastnom štadióne (strelnici).

Text a foto: E. P

Jar '2004 v Krempachoch

Stretnutie organizátorov na Nedeckom zámku

Súbor Šwarni na nádvorí Nedeckého zámku

ZAMAGURSKÉ FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI

V dňoch 18.-20. júna t. r. sa v Červenom Kláštore pod majestátnymi Tromi korunami konal 28. ročník Zamagurských folklórnych slávností, ktoré organizoval Prešovský samosprávny kraj, Podtatranské osvetové stredisko v Poprade, obec Červený Kláštor, mesto Spišská Stará Ves a náš Spolok za finančnej podpory Ministerstva kultúry SR.

Ako povedal vo svojom príhovore riaditeľ festivalu PaedDr. Peter Šuca, 28 rokov v živote nie je tak veľa, ale folklórny festival, ktorý sa pýsi dvadsiatimi ôsmimi ročníkmi, si zaslúži uznanie a úctu. Tento folklórny festival vznikol ako regionálne podujatie, na ktorom sa prezentovali iba súbory zo Zamaguria. Postupne však prerástol hranice tohto regiónu, ba aj

Slovenska. Stalo sa už peknou tradíciou, že otváracia slávnosť festivalu sa koná aj na Nedeckom zámku, kde sa prezentujú slovenské a poľské súbory. Tento rok sa tu predstavili: Ľudová hudba folklórneho súboru Magurák z Kežmarku a folklórny súbor Šwarni z Nového Targu. Oficiálneho otvorenia sa zúčastnili o. i. primátor Spišskej Starej Vsi Ing. Július Lojek, odborná pracovníčka POS Jarmila Sendecká, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris, riaditeľka nedeckého zámku Ewa Jaworowska-Mazur a nedecký kaplán Jozef Bednarčík. Na zámockom nádvorí vyhrala hudba, ktorá prilákala aj viacerých návštevníkov zámku. V jednej zo zámockých komnát hostí privítala riaditeľka zámku a v mene

organizátorov primátor Spišskej Starej Vsi. Slova sa ujal aj generálny tajomník SSP Ľ. Molitoris, ktorý pri tejto príležitosti prezentoval katalóg výstavy obrazov Františka Kolkoviča v našej galérii, ktorý vydal náš Spolok.

Počas diskusie sa hovorilo o. i. o Európskej únii a v tom duchu sa niešol aj tohtoročný festival zamagurského folklóru. Podvečer sa v Kultúrnom dome v Spišskej Starej Vsi uskutočnil otvárací program festivalu, kde sa predstavili domáce i zahraničné súbory. Predtým však cez meno prešiel slávnostný sprievod súborov a iných účastníkov podujatia. Zároveň primátor Spišskej Starej Vsi a generálny tajomník SSP položili kyticu kvetov k pamätníku Š. L. Koštelničáka. Festivalový večer uzavrelo vystúpenie v amfiteátri pod Tromi korunami túžobné očakávaného SĽUKU z Bratislavы, ktorý previedol hudobno-tanečný program názvaný Sen. V nom sa skupina mladých ľudí

Tancuje folklórny súbor Maguranka

Sprievod folklórnych szuborov v Spišskej Starej Vsi

ROĽNÍCKE KRÚŽKY

Hudba FS Magurák z Kežmarku

akoby vo sne prenáša do dátnej minulosti, ktorá im odkrýva ľudové tanče a hudbu z viacerých regiónov Slovenska.

V sobotu si záujemcovia už od rána mohli pozrieť prácu ľudových remeselníkov a neskôr sledovať ukážku historického šermu, ktorú pripravila skupina FORTIS. Popoludnie spríjemnili vystúpenia viacerých súborov: FS Goral zo Ždiaru, Maguranka zo Spišskej Staré Vsi, Horec zo Štrby, Zamutovčan zo Zamutova, ako aj Swarni z Nového Targu a Malé Zálesí z Luháčovic z Českej republiky. FS Magura z Kežmarku oslavoval na festivali 50. výročie vzniku a tomu bolo venované aj celé hudobno-tanečné pásmo v podaní jubilanta. Súbor Magura sústavne zbiera, spracováva a interpretuje najkrajšie zvyky, piesne a tanče goralského regiónu. Patrí medzi popredné súbory na Slovensku, o čom svedčí aj množstvo ocenení. Vystupoval takmer vo všetkých krajinách Európy a v Ázii. Okrem goralského regiónu má v reperciovi aj tanče a piesne z Liptova, Šariša, Zemplína a Podpol'ania. Po ich vystúpení sa predstavil orchester *Diabolské husle* pod vedením Jána Berky Mrenicu ml..

Posledný festivalový deň sa začal sv. omšou na III. nádvorí kláštora. Neskôr sa v amfiteátri predstavili detské folklórne súbory v programe „Deti v Európe“ a po nich nasledoval záverečný galaprogram domácich a zahraničných súborov. Tak sa uzavrel 28. ročník Zamagurských folklórnych slávností a nám ostáva sa iba tešiť na budúcočinný festival.

Text a foto:

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Ako som už písal v predošom čísle Života, poľský štát začažil po vojne roľníkov kontingentmi, ktoré však, našťastie, boli koncom päťdesiatych rokov zrušené. Potravín totiž postupne pribúdalo, takže už takáto nútensá výpomoc mestám nebola potrebná. Poľnohospodárstvo sa začalo rozvíjať a k tomuto rozvoju významne prispeli Roľnícke krúžky, ktoré od roku 1956 začali postupne vznikať v celom Poľsku.

Samozrejme, zrušenie povinných dodávok ešte neznamenalo, že roľníci už nebudú ničím zatažení voči štátu. Bola to vlastne len akási forma výmeny dodávok produktov na finančné príspevky na tzv. Fond rozvoja poľnohospodárstva (FRP). Forma príspevkov na tento fond bola podobná ako pri kontingentoch, totiž ich výška závisela od veľkosti gazdovstiev, ktoré vlastnili roľníci. Výmerou a stahovaním týchto príspevkov sa zaobrali administratívne úrady daného regiónu.

Ako si niektorí čitelia iste pamätajú, v susedných krajinách, napr. v bývalej NDR alebo v Česko-Slovensku bolo poľnohospodárstvo v tom čase už dosť rozvinuté a úroveň mechanizácie polných prác pomerejne vysoká, zatiaľ čo mnohí roľníci v Poľsku ešte stále používali primitívne náradie a viačeré práce robili ručne (kosba, sejba a pod.). Postupne však aj v Poľsku začali budovať viaceré závody na výrobu poľnohospodárskych strojov, na ktoré roľníci netrpezlivu čakali. Tieto stroje bolo treba dostať na vidiek. Preto vlastne boli založené Roľnícke krúžky, ktoré postupne vznikli takmer v každej obci v Poľsku. Mali k dispozícii finančné prostriedky zo spomínaného Fondu rozvoja poľnohospodárstva, takže za tieto prostriedky si mohli zaobstaráť rôzne poľnohospodárské stroje, potrebné roľníkom: traktory, rotačné a iné kosačky, obracače a zhrňače sena, vysadzovače a vyorávače zemiakov, sejačky, postrekovače, mlátačky a pod.

Všimnime si, o aké peniaze išlo a ako krúžky s nimi nakladali, čo uvediem na príklade mojej obce Fridman. Tak teda Fridman prispieval na Fond rozvoja poľnohospodárstva sumou asi 600 tisíc zlôtých ročne, čo v tom čase predstavovalo hodnotu troch traktorov. 10 % tejto sumy bolo určené na Ustrednú správu Roľníckych krúžkov vo Varšave, 20 % sumy sa odvádzalo na Okresnú správu

Roľníckych krúžkov a 10 % uvedenej sumy bolo určené na rozvoj tzv. roľníckych sanatórií, ktoré mohli a aj využívali mnohí roľníci. No a ostatných 60 % príspevkov na FRP dostávali krúžky v jednotlivých obciach. Boli to vlastne obecné hospodárske organizácie, ktorých správy mohli nakladať so svojimi prostriedkami na základe rozhodnutí valných schôdzí RK a po dohode s Okresnou správou RK.

Základnou úlohou krúžkov – v súlade so svojím poslaniem – bolo poskytovať roľníkom služby v oblasti mechanizácie poľnohospodárskych prác. Vykonávali ich strojmi, ktoré si postupne zaobstarali vďaka spomínamej 60-percentnej dotácií z FRP. Teda za nevelký poplatok kosili roľníkom trávu či obilie, vykopávali zemiaky, mlátili obilie a pod, závisle od toho, ako bol vybavený ich strojový park. Treba uznať, že väčšina Roľníckych krúžkov si vďaka rastúcemu záujmu roľníkov počínaťa veľmi dobre, rozširovala svoju strojovú základňu a z roka na rok poskytovala stále viac služieb čoraz väčšiemu počtu roľníkov. Krúžky skrátka prosperovali. Popri službách roľníci mohli v krúžkoch preberať, dalo by sa povedať – požičiavať jednotlivé stroje a využívať na svojich poliach. Po ich splatení, obyčajne vo viacročných splátkach, sa stávali majetkom roľníkov.

Zdalo sa, že sa pred poľnohospodárstvom črtajú čoraz krajšie perspektívy. Roľníci vďaka intenzívnejšemu spôsobu hospodárenia dosahovali čoraz lepšiu úrodu. Vyššia rentabilita hospodárenia spôsobila, že sa mali čoraz lepšie, v súvislosti s čím sami začali kupovať čoraz širší sortiment strojov, takže mechanizácia poľnohospodárstva urobila v osmedesiatych a najmä v prvej polovici deväťdesiatych rokoch veľký pokrok. Roľnícka práca sa vďaka strojom stala ľahšia. Každý chcel mať svoj traktor, takže sa čoskoro stalo, že takmer v každej spišskej obci, ktoré mali od 150 do 200 hospodársiev, bolo sto a nezriedka aj oveľa viac traktorov, kosačiek, sejačiek obilia a iných strojov. Na druhej strane rapídne na dedinách klesal počet koní, ktoré boli donedávna – zdalo by sa – priam nenahraditeľným zvieratom využívaným v poľnohospodárskej práci. Dnes ich v každej obci možno spočítať doslova na prstoch jednej ruky. Nedá sa však nič robiť, taká je zákonitosť vývoja.

JÁN BRINČKA

TURECKÉ SLADKOSTI

K tureckým sladkostiam patrí nie len veľmi známy a oblúbený turecký med (s pistáciami, orechmi, vanilkou, figami alebo hrozienkami), ale aj Baklavu, čiže maslové cesto s vlašskými alebo lieskovými orechmi, nasiaknuté voňavým medom, ale predovšetkým malebné, slnečné mestá, roztrúsené pozdĺž celého tureckého pobrežia, ktoré má dĺžku vyše 7800 kilometrov. K tureckým sladkostiam patrí tiež známa turecká zdvorilosť, žičlivosť a priazeň k cudzincom, no a veselí a usmiate ľudia, ktorí aj úplne neznáme osoby na uliciach oslovujú slovom „marhaba“, čo znamená vitaj!

Turecko je veľmi oblúbené medzi návštevníkmi najmä z Európy, tým viac, že má množstvo známych, dokonale vybavených turistických centier. Mohla som sa o tom osobne presvedčiť, keďže som tu nedávno strávila dovolenkou. Ocitla som sa v meste Alanya a ubytovala som sa v krásnom hoteli s bazénom, ktorého prednosta bolo aj to, že mal v blízkosti pekné pláže a za nimi nedozerné modré more. Počasie bolo veľmi pekné, slnečné, ako vysnívané na dovolenkou. Musím dodať, že toto pobrežie pred zlým počasím a studenými vetrami chráni pohorie Taurus, ktoré siaha do výšky 3000 m a od východu a severu zasa Pontské pohorie, ktoré zabraňuje prudkým zmenám počasia. Turecko, dá sa povedať, obklopujú štyri moria – od severu Čierne more a Marmara, od západu Egejské more a od juhu Stredozemné more.

Mesto Alanya, kde som sa ubytovala, je najväčším a najznámejším turistickým strediskom v oblasti Stredozemného mora a centrom tureckej Rivieri. Je to staré seldžucké mesto, ležiace na poloostrove a obklopené z troch strán plážami. Založil ho sultán Keykobada. Hovorí sa, že práve tu strávila medové týždne Kleopatra s Markom Antoniom. Keď vyjdeme na pláž, pred nami priamo z mora vyrastá mohutná skala, na ktorej sa vypína pevnosť Kale. Je opevnená

Autorka uprostred malebnej tureckej prírody

150 vežami, ktoré sa črtajú na pozadí modravej oblohy ako koruna obklopujúca staroveké mesto. Stavba chrádiel aj s vežami v celkovej dĺžke 7 kilometrov trvala 12 rokov. Vnútri si možno pozrieť množstvo rôznych pamiatok, napr. staré kostoly, byzantský monastier, mešity, zrúcaniny starej tržnice a karavanserail, čiže orientálny zájazdný hostinec pre dávne karavány. Prístup k pevnosti chráni opevnenie Kižil Kule. Poloostrov a aj spomínaný ostrovček možno oboplávať výletnou lodou, pritom možno navštíviť viaceré jaskyne, seldžucký prístav a pevnosť Kižil Kule. Takýto výlet stojí 12 USD, v čom je zarátaný aj obed, vystúpenie tanecnice predvádzajúcej brušný tanec a iné atrakcie.

Turecké tržnice maju skutočne svoje neopisateľné čaro, ktoré dotvárajú pestrovarebne ozdobené kľukaté uličky, malebné obchodíky a pouličné stánky. Možno tam kúpiť doslova všetko, od kožených výrobkov, lacných korálikov, suvenírov s tureckými ľudovými motívmi, až po zlaté či strieborné umelecké predmety. Keď sa pri nakupovaní unavíte, môžete si sadnúť v tieni agátov a z malej sklenej šálky napiť sa výborného čaju, tunajšiu pochúťku, ktorú vám ponúkne pouličný predavač. Všade, kde sa len pozrieme, stoja dookola útulné reštaurácie, kaviarne, cukrárne či zmrzlínárne.

Žiadnen návštevník však nemôže odísť z Turecka bez tzv. Mohamedovo oka – modravého skielka v zaujímavom rámiku z korálikov, ktorý za považuje za talizman. Možno ho vidieť takmer v každom tureckom dome, v obchodoch, hoteloch, moteloch, ba aj na lodiach. Vraj zaručuje štastie a chráni pred zlými duchami. Keď chcete, verte, keď nie, tak nie...

Ozajstné čaro Orientu majú v sebe turecké bazáre, kde malé obchodíky a stánky tvoria pestrofarebné uličky, kde taktež možno kúpiť všetko. Najpopulárnejším dopravným prostriedkom sú tzv. dolmuše, čiže minimikrobusy, ktoré nemajú žiadnen cestovný poriadok. Odchádzajú jednoducho vtedy, keď sa pri nich zíde komplet cestujúcich. Zastavujú sa v blízkosti tržníčkov, bazárov, staníc, križovatiek a vôlebec všade tam, kde chcú cestujúci vystúpiť. Stačí na to len zamávať rukou. Je to veľmi pohodlný cestovný prostriedok, ktorý premáva často a ani cena nie je príliš vysoká – ok. 1 USD. Otázka cestnej dopravy vôlebec je tu vyriešená lepšie ako u nás. Na chodníkoch sa nesmie parkovať, obrubníky sú tu veľmi vysoké (nezriedka aj 0,5 m), len pri priechodech pre chodcov sú nižšie.

Tak teda mi zná myty o nevelmi civilizovaných obyvateľov tejto krajiny, o zanedbaných, špinavých štvrtiach a pod. Práve naopak, v tejto krajine by sme sa mohli mnohemu naučiť, najmä v oblasti čistoty, poriadku a zdvorilosti.

HELENA RÁKOSNÍKOVÁ

HORČIČNÉ ZRNKO...

Prázdny sa pomaly chýlia ku koncu. Ešte trochu voľného času a vrátme sa z rekreácií a dovolenie k našim povinnostiam. Prázdny sú obdobím, kedy sa ešte viac môžeme priblížiť k Bohu a s ním sa stretnúť. Mnohí ľudia sa v tomto období chystajú na púte, rôzne stretnutia, prázdninové rozjímania a iné akcie, ktoré nás majú priblížiť k stvoriteľovi. Ako milo je zastaviť sa pri horskom potôčiku alebo niekde pri mori, ktoré pekne šumí, obdivovať dielo prírody a chváliť toho, ktorý je pôvodcom, začiatkom a stvoriteľom toho všetkého.

15.8.2004, 20. nedel'a v cezročnom období. Slávlosť nanebovzatia Panny Márie, Lk 1, 39-56

Pannu Máriu sa uctieva na celom svete. Svojho času mi svedkovia Ježovu vyčítali, že my len Máriu uctievame, že všade len Mária a Mária... Vtedy som požiadal jedného z nich, aby otvoril Bibliu, ktorú mal pod pazuchou a prečítať úryvok určený na dnešný deň.. Prečítať tieto slová: "hľa, odteraz blaženou ma budú volať všetky pokolenia..." Povedal som mu, že my predsa nerobíme nič iné len to, čo ona sama o sebe povedala v evanjeliu, tak ako to prečíta. Viac argumentov už nemal. Dnes je veľký sviatok. Pán Boh zobrajal Máriu do neba, kde sa stala pre nás tou, ktorá našu modlitbu podporuje svojou, našu prosbu svojou. Iste by sme ju o to ani nemuseli prosiť, ale obraťať sa priamo na Pána, ale predsa Ježiš nič neodmietne, keď ho o niečo prosí jeho matka. Podobne je aj v našom živote. My predsa našej matke tiež nedokážeme nič odmietnuť. Však?

22.8.2004, 21. nedel'a v cezročnom období, Lk 13, 22-30

V Jeruzaleme sú isté dvere, ktoré volajú „uchô ihly“. Kedysi Pán Ježiš

hovoril o nej, keď sa ho pýtali, či sa bohatý človek môže spasíť. Tieto dvere sú veľmi úzke, takže cez ne nemôže prejsť bez väčších t'ažkostí napr. t'ava. Keď sa však vynasnaží, prejde. Dnes Pán Ježiš hovorí o t'ažkej ceste vedúcej do Božieho kráľovstva. Práve, keď som to písal, pribehol za mnou istý mladý človek a pochválil sa, že od zajtra bude mať vodičský preukaz. To je pekne, pochválil som ho, zložil si skúšku a urobil si ďalší krok dopredu vo svojom živote. Prešiel si cez „úzke dvere“. O koľko viacej sa budeme musieť snažiť, aby sme prešli cez dvere do neba. Dvere sa však môžu pred nami zavrieť, ako dnes hovorí Ježiš. Robme teda ďalšie dobre kroky dopredu...

29.8.2004, 22. nedel'a v cezročnom období, Lk 14, 7-17

Prednedávnom prišiel za mnou istý mladý človek, aby sa mi postažoval. Rodičia ho vraj vyhodili z domu, lebo sa zaľúbil do istého veľmi chudobného dievčaťa. Keď sa začal s ním stretnávať, nemohli to pochopíť a stále sa ho vypytovali, aký má dievča majetok, koľko peňazí, automobilov a pod. Skončilo to nakoniec tým, že ho jednoducho vyhodili z domu. On im však povedal, že majetok, ktorým oplýval doma, vôbec nepotrebuje, lebo preňho je láska oveľa vzácnejšia ako všetky peniaze. Dnes nás Ježiš učí, podobne ako v celom evanjeliu, myslieť úplne ináč, než sme to neraz robili. Často uvažujeme podobne, ako rodičia tohto chlapca, a svoje šťastie hľadáme úplne inde než ono je. Pán Ježiš hovorí, že prameňom šťastia je byť malý, posledný, pokorný, tichý... Keď čítame tento úryvok, pomodlime sa za tohto mladého človeka a jeho rodičov, aby im Pán Boh pomohol pochopiť, na čo sa v živote treba upriamiť, aby sme nestratili Božie kráľovstvo.

5.9.2004, 23. nedel'a v cezročnom období, Lk 11, 25-33

Vol'akedy tento úryvok evanjelického podobenstva volali "o märnotratnom synovi". Dnes sú však teológovia za tym, aby sa volal „o milosrdnom otcovi“. Minule som písal o istom mladom chlapcovi, ktorého rodičia vyhodili z domu. Keď prišiel za mnou, bol dokonca trochu hrdy, ako onen märnotratný syn. Hovoril: „poradím si aj bez nich, nejak to zariadim“. Chcel som mu vtedy vysvetliť, že to nie je také jednoduché a ukázať mu aj druhú stranu mince. Odvolal som sa na príklad märnotratného syna z evanjelia, ktorý uvažoval podobne. Keď však musel jesť so sviňami, vrátil sa ceký skrúšený domov. Keď predtým od rodičov požiadal majetok, akoby chcel povedať: „chcem, aby ste nežili“. Ako len často sme podobní tomuto synovi, jednému, aj druhému. Ako sa choval ten druhý? Po návrate z kostola si treba ešte raz pozorne prečítať tento úryvok evanjelia.

Kňaz PAVOL KUBANI

PREZENTÁCIA SLOVENSKEJ KNIHY

Prof. J. Čongva otvára stretnutie s A. Hykischom

Krámcu XI. dní slovenskej kultúry sa uskutočnila 22. júna t. r. v Slovenskej galérii SSP v Krakove prezentácia poľského prekladu knihy Antona Hykischa *Milujte kráľovnú*, ktorú vydal Spolok Slovákov v Poľsku za finančnej podpory Literárneho informačného centra SLOLIA z Bratislavы. Do poľštiny knihu preložil Andrzej Czcibor - Piotrowski.

Podujatie otvoril predseda SSP Jozef Čongva, ktorý privítal zhromaždených a najmä autora knihy A. Hykischa. Medzi pozvanými boli o. i. generálna konzulka SR v Krakove Jana Burianová, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Šternoga, generálny tajomník SSP Eudomír Molitoris, herečka Nina Repetowská, pracovníci Katedry slavistiky Jagellovskej univerzity a ďalší priaznivci slovenskej literatúry. Neskôr slovo patrilo E. Molitorisovi, ktorý o. i. zdôraznil, že na

ročný študent bol začas uväznený pre vydávanie protikomunistických letákov a pokus o útek do západného Nemecka. Roku 1956 absolvoval Vysokú školu ekonomickú v Bratislave. Pracoval ako ekonóm v malých podnikoch. V rokoch 1962-1969 bol redaktorom literárnej redakcie Čs. rozhlasu v Bratislave. Pre politické postoje k udalostiam 1968-1969 bol prepustený a viac rokov nesmel publikovať. Pracoval v knižnici SAV a v Diele. V januári 1990 sa stal riaditeľom vydavateľstva Mladé letá. V rokoch 1990-1992 bol poslancom za KDH a predsedom parlamentného výboru pre vzdelanie, vedu, kultúru a šport. V rokoch

STRENUITIE S ANTONOM HYKISCHOM

pôde našej galérie v Krakove môžeme hostiť významného slovenského spisovateľa. Hovoril tiež o technickej stránke vydania knihy a oznámil, že Nina Repetowská plánuje pripraviť na základe tejto knihy scenár drámy, ktorú možno uvidíme v niektorom krakovskom divadle. Napokon N. Repetowská prečítala úryvok epilógu a 16. kapitoly tejto knihy, ktorá nemohla vyjsť v období totality, keďže sa Hykischove diela nesmeli vydávať ani prekladať.

Anton Hykisch sa narodil 23. februára 1932 v Banskej Štiavnici v úradníckej rodine. Študoval na gymnáziu v Banskej Štiavnici. Ako 17-

1993-1997 bol prvým slovenským veľvyslancom v Kanade. V súčasnosti je predsedom slovenského PEN klubu.

Do literatúry vstúpil koncom päťdesiatych rokov ako člen novej vlny mladej slovenskej prózy. Jeho prvý román o vysokoškolákoch *Krok do neznáma* (1959) dali zošrotovať. Oficiálne debutoval novelou *Sen vchádza do stanice* (1961) o ľuďoch pri elektrifikácii železníc. Klúčovou knihou tohto obdobia je román *Námestie v Mähringu* (1965), sčasti autobiografický príbeh mladého inžiniera, ktorý sa po prvý raz dostáva na Západ. Po nútenej odmlke sa Hykisch prihlásil ďalšími knihami až v roku 1968. Za

Autor podpisuje svoju knihu

Spoločný záber na pamiatku

jeho najvýznamnejšie dielo sa považuje dvojzväzkový historický román *Čas majstrov* (1977). Ide o fiktívny životopis neskorogotického maliara Majstra M. S. z prelomu 15. a 16. storočia, ktorý tvoril v Banskej Štiavnicki. Autor sa v ňom zaoberať vztahom umelca a spoločnosti na pozadí baníckych nepokojo. Ukazuje aj európske súvislosti našich dejín. Bestsellerom sa stal ďalší historický román z epochy osvietenstva v 18. storočí *Milujte kráľovnú* (1984) o živote a dobe Márie Terézie a európskych (Voltare, Haydn, Mozart) a slovenských (A. F. Kollár, J. Papánek) vzdelancoch tejto doby. V dramatickom sledu sa v ňom striedajú scény z panovníckych dvorov, knižníc, dielni a bojísk. Román sprítomňuje obdobie hospodárskeho a kultúrneho rozkvetu v rokoch 1740-1780 v dôsledku jozefínskych a tereziánskych reforiem. Autor čerpá námet z dobových prameňov, z ktorých vykresluje základné dejové línie i postavy a vkladá do nich večné otázky bytia či ľudských dejín. Kniha je akoby hľadaním miesta Slovenska a jeho ľudu v Rakúsko-uhorskej monarchii v historicky komplikovanom období.

Po zakončení oficiálnej časti bol priestor na otázky a diskusiu. Na otázku, čo ho viedlo k napísaniu tejto knihy a čo ňou vlastne sleduje, Anton Hykisch odpovedal: *- Je to zložitá otázka, lebo každý spisovateľ píše z vnútornej potreby a ponúka čitateľovi umelecký pohľad na istú tematiku. Ja sa vo svojich knibách pokúšam vziať do psychológie vládcov. V tejto knibe sa dotýkam viacerých problémov súvisiacich so vztahom morálky, etiky a politiky. Sú to vázne otázky, nad ktorými sa treba zamyslieť, lebo sa vztahujú aj na súčasný spoločensko-politickej život. Táto kniha je posolstvom pre súčasných politikov, od ktorých by sme mali žiadat, aby viedli slušnú politiku. Možno je to naivne posolstvo, ale potrebné.*

Bola tiež otázka, či kniha je úspešná, čo autor potvrdil hovoriac, že bola viackrát vydaná a preložená do viacerých jazykov: poľština, nemčina, chorvátsky, čeština, rumunčina a one-dlho možno bude preložená aj do taliančiny. Veľa sa hovorilo aj o období vlády Márie Terézie a Jozefa II. Prof. Čongva vysvetľoval viaceré historické

Učastníci prezentácie. Spredu generálna konzulka SR J. Burianová

súvislosti, vďaka čomu účastníci získali ucelenejší prehľad o Rakúsko-uhorskej (R-U) monarchii. Hovorilo sa aj o tom, že R-U monarchia bola akýmsi prototypom dnešnej Európskej únie, v ktorej predsa žilo veľa národností, ktoré sa navzájom ovplyvňovali, ale uchovali si aj svoje charakteristické črty, v tom o. i. jazyk. Z debaty vysvietlo, že vždy je nejaký jazyk, ktorý vladne svetu, dnes je to angličtina, v minulosti bola francúzština a ešte skôr latinčina. Na čo autor zareagoval: *- Treba mať rád svoj materinský jazyk, ale aj ovládať komunikačný jazyk.* Je to tak, ale materinského jazyka sa nesmieme nikdy vziať.

Bola aj otázka, ktorá sa týkala jednotlivých postáv románu. Dozvedeli sme sa, že skutočnými postavami sú Mária Terézia a Adam František Kollár – veľmi vzdelaný Slovák, ktorý bol riaditeľom cisárskej knižnice vo Viedni práve v období R-U monarchie.

Fiktívnymi postavami sú Zorica a Ignác. V postave Zorice je typizovaný ľud. Ignác Kollár, zobrazený ako nešťastná a tragická postava, je večným vojakom.

Pri príležitosti prezentácie generálna konzulka J. Burianova podčakovala Spolku Slovákov v Poľsku za vydanie slovenského diela a šírenie slovenskej literatúry. Zároveň osloivila autora, čo nové pripravuje pre čitateľov a kedy bude hotové. Dozvedeli sme sa, že piše väčší román, ktorý je situovaný do prvej polovice 20. storočia a jeho sprievodným motívom je bulharský cár majúci majetky na území Slovenska. Dokončenie románu plánuje asi o rok. Okrem toho autor piše poviedky. Po dlhzej diskusii bol slávostný prípitok a priestor na komornejšie rozhovory. Každý účastník si odniesol jeden výtlačok knihy. Na záver autor v rámci autogramiády podpisoval knihu účastníkom.

Text a foto: AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Beseda o knihe pri poháriku slovenského vína

oniec sveta sa blížil a rozhodol sa Pán Boh, že pred posledným súdom znova prešetrí, ako to bolo so zavážením jeho syna vtedy v Palestíne počas rímskej okupácie.

Apoštola Petra anjeli odvolali od nebeskej brány a službu za neho prevzal mladý anjel Robo. Miestodržiteľa Piláta priviedli z očistca. Akýmsi omylem ho zadeľili do štvrtého kruhu, medzi ľahostajných. Keď sa postavil pre Boha Otca, radostne drkotal od zimy. „Aká polahoda, po tej šialenej horúčave. Máte tu zrejme klimatizáciu.“ Židovského veľkňaza Annáša priviedli zo siedmeho okruhu pekla, prvý prstenec. Koncentrák pre vrahov, lúpičov a tyranov... Veľkňaz stonal a odpľúval si. „Nemohol by som si dať sprchu? Byť vo vriacej krvi po bradu, deň a noc, vedť je to nechutné a nedôstojné veľkňaza.“ Obrvy mal plné rán. Podľa pokynov Minotaura, generálneho riaditeľa siedmeho okruhu, kentauri so šípmi triafali do každého, kto sa odvážil vy noriť z krvavej vriacej rieky.

„A kde je Kajfáš? A kde kráľ Herodes? O tých vari nejde? Budem si stažovať u Všemohúceho!“ brblal. Archangel ho pošteklil mečom. „Budrás, že si na chvíľu v chlade. Podľa teba sa rozhodne aj o nich.“

Keď sa zjavil Všemohúci Boh Otec, obvinení nevideli nič. Prenikavá rádiacia, akoby boli oslepli od tej žiary. Počuli však jeho mohutný hlas.

„Tak ako, Annáš? Ešte stále tvrdíš, že si urobil službu mne, svojmu Bohu a Pánovi, keď si dal ukrižovať Ježiša Nazaretského?“

Annáš mlčal, len si nervózne škriabal vredy po tvári. „Pane,“ pošepkal ticho smerom k oslepujúcej žiare. „Ja... ja som si myslal, bol som presvedčený, že je to podlý rúhač. Opovážlivec, ktorý sa vydáva za Syna Božieho. Či si Mojžišovi neprikázať takých odvrhnúť a ukameňovať?“ Po chvíli dodal. „Takú sme mali zmluvu s Tebou, Hospodin.“

„Tú zmluvu ste dávno porušili. Nespočetne razy. Môj syn priniesol novú zmluvu, nový zákon.“

Annáš smutne pokýval hlavou.

Ktosi sa v nebi zachichotal. Znelo to ako zvuk spiežovcov zo slovenských hôľ. Všetci sa strhli. Vedeli o čo ide. Starý Annáš je hlupák. Nepochopil, že čas

skúšok už uplynul. Doba zábehu je preč. Niet viacéj životov, iba ten jediný, ktorý máš – od kolísky po hrob. Tu si s budhizmom a s rôznymi teóriami o sledoval nových životov nepomôžeš.

„Fakty sú jasné, Annáško. Dal si ho popraviť. Svojich Židov si pred sviatkami využil ako nátlakovú skupinu. Revali ste ozlomkrky na rímskeho správca, aby dal Ježiša ukrižovať. Uznávaš?“

Annáš smutne prikývol a koncom brady sa usiloval zbaviť sa chrasty na krku.

„A čo s tebou, vážený Pilát z Poncia? Nadišiel čas, vyniesť konečný rozsudok.. Proti tvojej posmrtnnej rekreácii podali odvolanie väzni z gulagov a spišský biskup. Užívaš si v očistci a utešuješ sa nádejou, že sa po stovke rokov dostaneš sem k nám na výslnie. Je tak?“

„Nádej je podivuhodnou ľudskou vlastnosťou, Pane,“ odvetil Rimán.

„Tebe je stále všetko jasné, však? Si zbehlý v rímskom práve. Viem, že za tú

múdrym pápežom. Zovrela v ňom plebejská, takmer proletárska krv obyčajného rybára.

„Klame. Stále klame. Ako všetci tí učení, čo vedia čítať, nevedia odpočívať, sedieť pri televízoroch, pozerať pekné príbehy. Len sa stále hrabú v knihách. Intelektuáli, pcha... Tí si hravo vysvetlia každý zločin, každý hriech. On, Rimán poslal nášho milovaného Pána na smrť. O čom sa tu bavíme? Vedť je to jasné!“

Všemohúceho a neviditeľného najvyššieho Sudcu sa zmocnila veselosť.

„Mám námietku, Ctihodnosť,“ vykřikol Pilát.

„Námietka sa pripúšťa. Hovor!“

„Na smrť tvojho syna nikto nenesie vinu. Nikto.“

Sála neba a príľahlých vesmírnych družíc zašumela.

„Ticho,“ zahrmel najvyšší, lebo dám vyprázdníť sieň!“

Pilát sa nedal. Kultivovaným hlasom bývalého krajského prokurátora vychrlil svoje argumenty.

„Dôkladným štúdiom svätého

Písma som došiel k záveru, že ON SÁM sa vydal na smrť. Chápete, dám a páni? On sám chcel zomrieť. Mohol z toho stokrát vycúvať. Dal som mu možnosť. Keby bol chcel ... Lenže, ON SA NASILU TLACIL NA SMRT. Ako vy, kresťania, vravíte, CHCEL SA OBEŤOVAŤ za iných. Tak, kde je tu, prosím, Ctihodnosť, moja vina? Naša vina? Týmto podávam odvolanie. Žiadam o rehabilitáciu. Annáš nech sám uváži, či sa pripoji.“

Annášovi naozaj zažiarili očká spod obškvŕknutého obočia.

Nastalo ticho. Iba zemeguľa dolu napravo sa krútila, ako keď máte zapnutý internet.

Nebesiami zaznel hlboký vzdych. Svätožiara ako by zakolísala.

„Tak vy naozaj ničomu nerozumiete? Preč s vami, preč! Vari som vám nevložil do gebulí poriadny program? Na dve polohy? Áno – nie. Chcem – nechcem. Milujem – nenávidím. Tak preč ho nepoužívate?“ Starému Pánovi sa chcelo plakať. „Pravdaže, chcel umrieť. Za vás, vy nepodarky. Ale bez vášho usilovného prispenia by sa nebolo dosť na kríž. Vy ste konali, vy ste sa rozhodovali. A ponesiete si dôsledky. Hlupáci...“

Anton Hykisch

Obnova procesu (príbeh z apokryfov)

stovku rokov si preštudoval aj hebrejskú Bibliu.“

„Nielen Starý, aj aj Nový Zákon, prosím. Má ho v maličku. Rád zacitujem, uvediem apoštola, hlavu i príslušný verš.“

Nikto nevidel, ako sa Všemohúci Pán Boh uškrnul. Pilátisko. Ten múdry intelektuál. Hľa, aký je pružný duchom. Ako tajomníci strany, ktorí po štyroch desaťročiach zistili, že sú hlboko veriaci a kľakajú si v prvých laviciach slovenských kostolov.

„Chcel som ho zachrániť. Svedčia o tom štyria evanjelisti. To nie sú utajení svedkovia, Pane. Čahal som židovskú veľradu za nos. Získaval som čas. Aj žena ma varovala. A ja som ju poslúchol.“ Čakal na ohlas. Nič. „Ponúkol som Židom kriminálnika Barabáša. Ale oni chceli odpravíť Ježiša. Revali, dupali, výskali ako na rockovom koncerte: Ukrižuj ho! Čo som mal robiť?“

„Čo je? Znova hľadáš umývadlo? Sú veci, ktoré sa nedajú zmyť z rúk, Rimán.“

„Ja som ho neodsúdil. Na môj dušu. Bol mi sympathetic. Taký mladý a múdry. Bol to filozof. Som nevinný.“

Peter, ktorého Rimania ukrižovali iba preto, že veril v Ježiša, sa neovládol. Zabudol, že má byť vznešený a

Ctihodný sudca sa zamyslel. Túto hru som predsa naprogramoval celkom dobrodružne. Ľudia v nej hrajú o večnosť, tými najmenšími platidlami. Halierikmi času. Chvíľka a môžeš sa stať miliónarom. Alebo...

 e daždivé popoludnie, popíjam svoj oblúbený čaj Earl Grey, v našom bytiku som iba sám, prehrabávam sa v knihách a je mi dobre. Lenže niet chvíľe, ktorá by nemala svoju pamäť a neposunula by dozadu náš stroj času.

Aj vtedy bol náš bytik prázdný a niesol som do obývačky na tácke dve šálky čaju Earl Grey. Ruky sa mi triasli a jemný porcelán hrkotal ako moje srdce. Odvtedy, keď si varím Earl Grey, vždy si spomeniem na Janu.

Sedela na sedačke v našej obývačke s ešte premoknutými vlasmi. Voňala bledomodrým uterákom, ktorý som narýchlo vyhrabal z manželkinej skrine a tou osobitnou vôňou, ktorú má kúpelňa každej rodiny na svete. Mala na sebe moju pásikavú košeľu s dlhými rukávmi, moju sviatočnú košeľu, ktorú som jej podal z našej skrine. S úsmevom sa zadívala na pánsku sviatočnú košeľu, „Nedeľná, však?“, prikývol som, „Len zatiaľ, kým sa mi usuší telko. Nebojte sa!“ Kým na radiátore v spálni sa sušila blúzka a v kuchyni texasky, zatiaľ sa Jana pohybovala v našom byte v úbore, na ktorý neprišiel žiadny módny salón na svete. Z mojej zle vyžehlenej sviatočnej košele trčali zvyšné časti osoby zvanej Jana. Hore plavovlasá, trochu úzka hľava, výtvarník by povedal, až gotická (až na tie pery), dole dve nádherné, z leta opálené nohy, dlhé nohy do blaha kapitalizmu smerujúcej mladej generácie. Nebohý Versace by mi mohol ten pohľad závidieť. Jana si graciózne osladila Earl Grey, spôsobne si vzala to, čo sa odborne volá podšállok a naňom vzniesla k perám čínsku šáločku s mandarínom, pamiatku po mojej nebohej mame. Pamätám sa, že Janine uhladené pohyby, tak nepodobné vysokým postavám, ma fascinovali. Lahodné pohyby som pripisoval jej matke, pôvabnej L., skvejlej priateľke, s ktorou som sa zoznámil pred rokmi na besede v krajskom meste na severe Slovenska.

Nuž áno, spomienka na zlatú L., ktorá sa od Jany neodlišovala iba ak väčšou

„Odvedte ich!“ zahrmeľo. „Peklo, sekcia sedem, ponoriť po bradu! Áno, aj Piláta! Odvolanie sa zamieta.“

Jas pohasol. Len Pán si mrmlal: „Škoda ich. Jeden veľkňaz, druhý guvernér provincie. Elita. Ak sa takito lídri

preukážu ako hlupáci, nezaslúžia si zlutowania.“

Annáš a Pilát sa tackali dolu sva- hom po hrboľatom chodníku. Zrazu zacítili, že klimatizácia akosi prestala fungovať.

básne. „Na ozaj je to dobré?... Povedzte!“ Vykala mi. Naša gramatická nerovnosť odrážala celú zložitosť situácie. Držal som napoly v náruči Janu a chraplavým hlasom som sa jej usiloval povedať, že reportáže, ktoré píše do krajského denníka „mi pripadajú, nehnevaj sa... trochu podenkové,“ a pohladkal som ju po pleci a „mala by si pokračovať v tomto, tu, ako si vyjadriala tú túžbu po niečom vyššom, chápeš?“ Pomrvila sa. „Ale z toho sa neužívam. A žiadny krajský denník mi to nevezme,“ povedala, slastne sa nadýchla, vystrela sa, decimeter od nosa som mal pásikavú košeľu, ktorá sa vzdala akoby ju nadvihol ostrý pilník. Lapal som po dychu. Nie, nie, len pokojne.

Samozrejme, že sa nič nestalo. Dopili sme čaj, Jana skontrolovala v spálni, že z tielka už nekvapká. Bleskovým pohybom

sa zbavila mojej sviatočnej košele a všupla do žltého tielka, nádherné dlhé nohy zmizli v rozstrapkaných texaských. Už to bola znova

studentka Jana, dcéra mojej dobrej priateľky L., ktorú som v ten upršaný večer stretol celú premočenú v centre Bratislavu, pred Domom umenia a ponúkol, že ju odveziem domov k akej stene na Kramároch, kde bývala na priváte. Na sedadle auta mala pod sebou doslova mláčku, drkotala zubami, „Ved ty dostaň zápaľ plúc, dievča!“ a zamieril som k nám do paneláku. „Potrebujem horúcu sprchu,“ koktala. A ja som Jane prichystal uterák, uvaril čaj a tielko a texasky som rozvešal na radiátory.

Tak som zažil krásny večer s voňou dievčenského tela i duše. Vďaka, milý Bože!

Janu som potom videl iba raz, keď si odskočila do Bratislavu vybaľi americké vízum. Sedeli sme u Rolanda, ale bola myšlienkami inde.

Neviem, či je Jana šťastná. Zdá sa, že na upršaný večer nezabudla. Minule som dostal pohľadnicu s New Yorku, mohutná budova Metropolitan Mu-seum. Hľadanie tých tajomných chvíľ pokoja zrejme pokračuje.

Anton Hykisch Takmer dobrodružstvo v daždi

básňami a začal som v ňom listovať. Súzvuk duši bol dokonalý. Jana dlhými prstíkmi ihned nalistovala báseň, ktorá sa mi najviacej páčila. Hanbím sa, že po rokoch si už nepamätam tie rozhodujúce verše. Bolo tam však niečo o veľkom hľadaní Boha večer v samote, po diskotékovej noci (po našom „po fláme“) aj s dohrami. To je úžasné, myslí som si, zlatá L., skôr libertínka ako nábožensky založená, ani netuší, aké city ovládajú jej dlhonohú dcéru. Vtom som na pleci zacítil vlnkosť, Janine ešte neušušené vlasy sa ma dotýkali na krku a štekli pri uchu, ja som ju akosi prirodzeným pohybom objal za útle plecia, cítil pod bledomodrými pásikmi mojej košele sálajúcu žehličku. Jana sa neodtiahla a obom nám bolo neopísateľne dobre. „Keby nás tak videla tvoja mama,“ povedal som to najhlúpejšie, na čo som sa zmohol v tejto chvíli. Jana sa iba zamrvila, vyložila spod seba jednu nohu, zamrmala „Stípla mi, potvora,“ a chytila mi prst, viedla ho po texte svojej

DESAŤROČIE HORSKÉHO PRÍSTAVU

Ako sme už svojho času písali, vo Veľkej Lipnici – Privarovke existuje rehabilitačné stredisko pre deti choré na leukémiu Mountain Haven, čiže Horský prístav, ktorý zriadila nadácia Children in Crisis. Jeho začiatky padajú na rok 1992. Zakladateľkou a predsedníčkou nadácie je princezná Yorku Sarah Fergusonová, ktorá už pri svojej prvej návštive v Zabrzi na Sliezsku a prehliadke tamojšej detskej nemocnice sa rozhodla prísť s pomocou poľským deťom. Spolu s írskou volontérkou S. Livingstoneovou a zabrzanskou lekárkou D. Soňta-Jakimczykovou prišli na nápad, že by bolo dobre zriadit' v Poľsku stále rehabilitačné stredisko pre choré deti, podľa možnosti v horskom prostredí. Tento návrh sa im podarilo realizovať práve na úpäť Babej hory v Privarovke. V krátkom čase tam zriadili spomínané stredisko Horský prístav, do ktorého už v r. 1994 mohla prísť na rehabilitáciu prvá skupina detí.

Do rehabilitačného strediska v Privarovke chodia predovšetkým deti zo Sliezka, kde je skoncentrovaný t'ažký priemysel a uholné bane,

Budova Horského prístavu v Privarovke

v súvislosti s čím je táto oblasť veľmi znečistená. Následkom toho je v Sliezku oveľa častejší výskyt ochorení na leukémiiu a iné nádorové choroby ako v iných oblastiach Poľska, čo sa vztahuje najmä na deti, ale nie len. Preto hlavnou úlohou Horského prístavu je poskytnúť deťom šancu na uzdravenie v čistom horskom prostredí. Tým deťom, ktoré sú obyčajne po operáciách, chemoterapeutických a iných liečebných zákrokoch a nezriedka po dlhom pobete v nemocniach. Teda deti sem prichádzajú zabudnúť na svoju chorobu. Majú sa tu cítiť ako doma, nie ako pacienti, ale ako normálne zdravé deti.

Malí rekonyalescenti sa v Horskom prístave cítia ako doma

Treba poznamenať, že stredisko sa nachádza v malebnom a tichom prostredí na úpäť Babej hory. Dookola sú len smrekové i jedľové lesy a čistý horský vzduch. Sama budova je drevená, jednopošchodová, vybavená moderným zariadením. Je to skrátka ideálne miesto pre malých pacientov, ktorí tu majú obnoviť svoje fyzické a duševné sily a upevniť svoju vôľu do boja o zdravie.

Samozrejme deti tu neodpočívajú nečinne. Majú zabezpečený bohatý a zaujímavý program, o ktorý sa popri lekárskej starostlivosti stará trojica kvalifikovaných a skúsených vychovávateľiek. Program je diferencovaný, prispôsobený deťom podľa ich veku, záujmov, schopností a potrieb. Veľkej obľube sa tešia napr. hodiny výtvarnej výchovy, ktoré prebiehajú vo zvlášť postavenom domčeku. Deti chodia na časté prechádzky po okolitých lesoch bud' na kratšie výlety po Orave, navštevujú zaujímavé objekty a miesta, spoznávajú okolitú faunu a flóru. Oblube sa tešia i rôzne stretnutia, napr. s lipnickými požiarínikmi, s pohraničnou strážou, prípadne s miestnymi hájnikmi. Pri samom stredisku majú deti viaceré zariadenia pre svoje hry a relaxáciu. Je tam medziiným nevelký bazén, trambulína na skákanie, volejbalové, basketbalové a futbalové ihrisko, hojdáčky, preliezačky, prekážkové trate a dokonca nevelká telocvičňa s nástennými rebríkmi, visiacimi

lánami a iným zariadením. Veľký dôraz sa kladie na kolektívnu činnosť, pretože choré deti sa rady izolujú a nevšimajú si ľudí z okolia.

V Horskom prístave sa deti striedajú v dvojtýždňových turnuchoch, každý po okolo 25-30 osôb. Bývajú v ôsmich štvorposteľových izbách, majú zabezpečené dobré stravovanie 5-krát denne, vyučovanie a odbornú starostlivosť zdravotných sestier a lekárov z ne-

mocníc, z ktorých deti sem prišli. Ročne sa tu rehabilituje okolo 500 až 525 detí. Za desať rokov činnosti Horského prístavu bolo v tomto zariadení už viac ako 5000 malých pacientov. Je to naozaj úctyhodný počet.

Pobyt v stredisku je bezplatný, keďže všetky náklady spojené s údržbou budovy a pobytom detí hradí spomínaná nadácia Children in Crisis. Do strediska prichádzaju však žiadosti o pomoc detí zo so-

ciálne biednych, komplikovaných rodín, postihnutých napr. alkoholizmom, narkomániou a pod. V súvislosti s tým v r. 2001 Horský prístav prijal jeden turnus detí z takýchto rodín. Odvtedy už každý rok tu prichádzajú na rekonsiliaciu 3-4 turnusy takýchto detí. Všetkým želáme skoré uzdravenie a milé spomienky na svoj pobyt na Orave.

Text a foto:
BOŽENA PRILINSKÁ

KRÁTKO Z ORAVY

27. júna sa v Oravke uskutočnilo zaujímavé podujatie spojené so svätojánskymi zvykmi, na ktorom vystúpili viaceré súbory a kapely, v tom o. i. FS Rombaň z Chyžného.

***

Nový vzhľad dostalo oplotenie okolo kostola sv. Martina v Podvuku (na snímke) zhotovené z tesaného kameňa a chodníky z dlaždíc.

***

4. júla sa vo Veľkej Lipnici konal 30. ročník Pastierskeho sviatku pod Babou Horou. Podujatia sa zúčastnili

viaceré súbory z Oravy, Spiša, Podhalia a zo Slovenska, ľudové kapely, v tom o. i. kapela Franciszka Mlynarczyka z Kyčor. Diváci sa mohli zúčastiť rozličných súťaží v dojení kôz a oviec, kosení trávy, šplhaní na „máj“, pílení a rúbaní dreva, pití žinčice a pod. Tentoraz – po mnohých rokoch – podujatiu prialo aj počasie.

KRÁTKO ZO SPIŠA

27. júna t. r. sa FS Spiš z Novej Beléj zúčastnil VIII. medzinárodného stretnutia súborov národnostných menšíň a etnických skupín „Prameň 2004“ v Dobrodzieju, ktorého organizátorom bolo Dobrodziejske kultúrne a športové stredisko. FS Spiš zastupoval tam slovenskú národnostnú menšinu v Poľsku a prezentoval slovenský a spišský folklór.

***

Koncom júla sa v Čiernej Hore uskutočnila obecná slávnosť, ktorú zorganizovala Základná škola č. 2 a rodičovské združenie. Zúčastnili sa jej miestne súbory a ľudové kapely. Veľa dobrej zábavy ponúkali aj mnohé súťaže, ktorých sa mohli zúčastiť všetci diváci. Výtažok z

podujatia poslúži na opravu školských priestorov.

***

Krempašania, ale aj každý dobrovoľník mohol podporiť FS Zelený Javor, ktorý sa obrátil na obyvateľov obce o finančnú podporu. Zhromaždené prostriedky sa použijú na ušitie nových krojov pre členov súboru.

***

1. augusta t. r. sa v Jurgove konal Deň poľovníka ktorý bol súčasťou kultúrnych podujatí v rámci Tatranských chýrov, ktoré sa uskutočňujú pod záštitou tatranského okresu. Prítomní mali príležitosť pozorovať rôzne súťaže spojene s poľovníckym povolením.

A.K.

Poslanci Gminy Jablonka prijali dokument - stratégiu rozvoja gminy v rokoch 2004-2010. Takýto dokument je potrebný, aby sa gmina mohla uchádzať o dotácie z európskych fondov. Za najdôležitejšie oblasti, do ktorých treba investovať, uznali: podnikateľstvo, poľnohospodárstvo, vytváranie nových pracovných miest, turistika, zdravotná ochrana, propagácia gminy, prihraničná a medzinárodná spolupráca.

***

Koncom júna sa uskutočnil v Kuzmierzi Dolnom nad Vislou 38. celoštátny festival ľudových kapiel a spevákov, na ktorom ľudová kapeľa L. Mlynarczyka z Kyčor získala prvú cenu. L. Mlynarczyk obsadil aj prvé miesto v súťaži Veľký-malý, v ktorej majstri - inštrumentalisti predstavujú svojich žiakov.

AGÁTA KLUKOŠOVSKÁ

Otec biskup J. Szkodoń a kňaz P. Kubani pri oltári

SLOVENSKÁ OMŠA V KRAKOVE

Od polovice minulého roka sme sa každý posledný utorok v mesiaci schádzali na slovenských svätých omšiach v kostole sv. Kríža v Krakove. Odbavovali ju kňazi Pavol Kubani a občas aj Jozef Bednárcík. Prichádzali na ňu pracovníci Generálneho konzulátu SR v Krakove, Spolku Slovákov, redakcie Život, Katedry slovakistiky Jagellovskej univerzity, členovia Miestnej skupiny SSP v Krakove, slovenské recholné sestry a bratia, krajania a priaznivci Slovákov. Spoločne sme sa modlili, slávili eucharistiu, predkladali svoje radosti a starosti Bohu. Tak vznikla neveľká komunita, ktorá sa spoločne stretávala a mala dodatočnú príležitosť porozprávať sa. Výročnú slávnostnú sv. omšu celebrovali jeho eminencia biskup Jan Szkodoń a kňaz Pavol Kubani. Biskup vo svojom príhovore povedal o. i., že aj táto svätá omša je príspevkom k zjednocovaciemu procesu prebiehajúcemu v rámci Európskej únie, ale aj priamo medzi Slovákm a Poliakmi. Zároveň vyslovil potešenie, že práve on mal česť odbaviť prvú omšu a začať tak peknú tradíciu slovenských bohoslužieb v Krakove. (ak)

EUROÚSTAVA

Konečná podoba textu prvej európskej ústavy, na ktorom sa dohodli v Bruseli lídri 25 členských štátov EÚ, bude hotová až koncom októbra. V

súčasnosti sa textom zaoberajú jazykoví a právni experti, ktorí musia zabezpečiť, aby sa text ústavy úplne zhodoval vo všetkých 21 oficiálnych jazykoch EÚ, vrátane slovenčiny a poľštiny.

Ústava sa skladá z preambuly a štyroch častí. Prvá hovorí o vzniku a cieloch EÚ, základných правach obyvateľov únie, právomociach a inštitúciách EÚ a možnostiach štátu vystúpiť z únie. Druhú časť ústavy tvorí Charta práv, tretia, najrozšíalejšia, podrobne rozoberá fungovanie EÚ, jej politiku v jednotlivých oblastiach a spôsob rozhodovania, kym štvrtá časť obsahuje všeobecné a záverečné ustanovenia. Predbežný text európskej ústavy má 325 strán. (ak)

Erszébet Dolníková, Dana Podracká a Mária Majdová. Jedným z cieľov ich pobytu a stretnutí i rozhovorov so zástupcami poľského politického života, boli o.i. otázky d'alsieho rozvoja spolupráce medzi námi štátmi.

Pri tejto príležitosti generálna konzulka SR Jana Burianová usporiadala na pôde konzulátu stretnutie, ktorého sa popri poslancoch SR o.i. zúčastnili: maršalek Malopoľského vojvodstva Janusz Sepioł, senátor A. Gąsienica Małkowski, vicevojvoda Ryszard Półtorak, náimestníčka krakovského primátora Stanisława Urbaniaková a z nášho Spolku predsedu SSP Józef Čongva, podpredseda SSP a šéfredaktor Života Ján Špernoga, generálny tajomník SSP Ľudomír Molitoris a ďalší. Odznelo viacero krátkych prejavov a prípitkov. Maršalek J. Sepioł o.i. povedal, že Slovensko je vyhľadávanou krajinou pre tretinu poľských turistov a v súčasnosti začína byť aj významným hospodárskym partnerom. Členstvo oboch krajín v Európskej únii malo by dať rozvoju našej vzájomnej spolupráce ďalší impulz.

Text a foto: JÁN ŠPERNOGA

SLOVENSKÍ POSLANCI V KRAKOVE

V prvej polovici júla t.r. bola v Krakove na návštive delegácia poslancov slovensko-poľskej parlamentnej skupiny NR SR, ktorej členmi boli: Dušan Čaplovič, Ľudmila Mušková,

SCHVÁLENÉ GRANTY

Na Generálny sekretariát pre zahraničných Slovákov (GSZS) bolo v tomto roku predložených celkom 253 žiadostí o dotácie z 22 krajín v celkovej požadovanej sume 40 560 860,- Sk. Ako sme sa dočítali na webovej

Účastníci stretnutia na Konzuláte SR v Krakove

stránke GSZS (www.gszs.sk), komisia odporučila udeliť dotácie z rozpočtovej kapitoly Úradu vlády SR pre rok 2004 aj dvom zo štyroch žiadostí Spolku Slovákov v Poľsku: 30 000 Sk na nákup dvoch digitálnych fotografických aparátov pre potreby krajanského časopisu Život a 153 000 Sk na letné jazykové tábory krajanskej mládeže na Slovensku.

EURÓPSKE ĽUDOVÉ REMESLO V KEŽMARKU

V dňoch 9.-11. júna t.r. sa v Kežmarku konal 14. ročník festivalu Európske ľudové remeslo. Zúčastnili sa ho remeselníci z celého Slovenska a viacerých európskych krajín, napr. z Litvy, Poľska, Ruska, Čiech, Belgicka, Francúzska a pod. Na otvorení tohto podujatia sa pri niektorých poslancoch NR SR a zástupcoch partnerských miest Kežmarku zúčastnil aj predsedu vlády SR Mikuláš Dzurinda. Festival otvorila ukážka dávneho dobýjania hradieb v podaní skupiny historického šermu Jago. Počas troch dní remeselníci predvádzali svoje majstrovstvo priamo pred zrakom návštěvníkov. Pod ich rukami sa rodili krásne výrobky z kovu, dreva, kože, prútia, kameňa, hliny, priadze, vosku, skla a pod. Toto jedinečné divadlo si prišli pozrieť tisíce domácich a zahraničných divákov, ktorí mali možnosť aj osobne si

Názorná ukážka tkáčskeho remesla

vyskúšať sily v rôznych druhoch remesla, napr. za hrnčiarskym kruhom a tkáčskymi krosnami, s kamennárskym kladirom a pod. Popri remeselníckych výrobkoch na Hradnom a Hlavnom námestí znala ľudová a historická hudba, vystupovali folklórne subory, chodulové a báb-

kové divadlá, konali sa rôzne súťaže a hry. Festival každý rok prebieha akoby pod záštitou iného remesla. Tento rok to bol cech spracovateľov kože, kým v predošlých – ručná výroba papiera, ručná výroba huslí, drotárstvo, výroba drevených hračiek a pod. Takéto podujatie je pre mnohých zdrojom poznania, ako voľkedy vznikalo náradie, štatstvo či výrobky pre domácnosť a pod. (ak)

A. HYKISCH V REDAKCII ŽIVOT

Nedávno navštívil redakciu Života jeden z významnejších súčasných slovenských spisovateľov Anton Hykisch, ktorý prišiel do Krakova na prezentáciu svojej knihy Milujte kráľovnú. Počas rozhovoru so

šéfredaktorom J. Špernogom hovoril o svojej umeleckej tvorbe a o plánoch do budúcnosti a súčasne sa oboznámil s krajanským hnutím, časopisom Život a našimi problémami. Spisovateľovi prajeme do ďalších rokov veľa zdravia a tvorivých úspechov. (ak)

Záber zo stretnutia

HILLARY GORALOM

Prvý dobyvateľ najvyššieho štítu sveta Mount Everestu (8848 m n.m.) sir Edmund Hillary bol prednádavnom na týždňovej návšteve v Poľsku, kde si pozrel niekoľko miest. Počas pobytu v Zakopanom ho starosta a súčasne senátor Andrzej Gąsienica Makowski pasoval za gorala. Pri tejto príležitosti mu na Morskom oku daroval goralský klobúk s mušličkami, široký opasok, torbu a do košeľe mu pripol sponu – symbol slobody, viery a vernosti. (jš)

VÝMENA POZNÁVACÍCH ZNAČIEK NA SLOVENSKU

V súvislosti s prístupom Slovenska do Európskej únie musia slovenskí vodiči do 31. decembra vymeniť staré štátne poznávacie značky (ŠPZ) vozidiel, vydané pred 1. aprílom 1997. V prípade, že majiteľ takéhoto vozidla do 31. decembra 2004 nepožiada o vydanie nového osvedčenia a tabuľky s evidenčným číslom, bude jeho vozidlo vyradené z evidencie. Poplatok za vydanie tzv. euroznačky je 1150 Sk. Doteraz podľa údajov Centrálnej evidencie jazdí so starou ŠPZ takmer 600 tisíc motorových vozidiel. Predpokladá sa, že približne tretina majiteľov vozidiel vôbec nebude

meniť tieto ŠPZ na nové, pretože ide o neexistujúce firmy, družstvá, či iné organizácie. Ďalšími majiteľmi vozidiel sú napr. takí, ktorí nechajú vozidlo v evidencií len do konca r. 2004, pretože napr. majú uhradené zákonné poistenie celý rok. (ak)

DIPLOMATICKÝ POHÁR ZOSTAL NA SLOVENSKU

Diplomati zo 6 stredoeurópskych krajín sa začiatkom júla stretli v Senici pri Bratislave, aby na 9. ročníku medzinárodného futbalového turnaja bojovali o Stredoeurópsky diplomatický pohár. Už tradične na turnaji hrali pracovníci ministerstiev zahraničných vecí Nemecka, Rakúska, Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska.

Tradícia vznikla v r. 1996, keď sa uskutočnil prvý ročník v Prahe. Každý rok sa koná v inej krajine. Slovensko organizovalo turnaj už druhýkrát. Tento rok sa mimoriadne darilo slovenským diplomatom, ktorí po víťaz-

Slovenský tím – víťaz turnaja

stvách v základnej skupine nad poľským MZV 6:0 a českými kolegami 3:0 porazili vo finále aj maďarských diplomatov 6:2. Ceny najúspešnejším družstvám odovzdával vedúci služobného úradu MZV SR Miroslav Mojžita. Za finálovou dvojicu ďalšie miesta obsadili družstvá Rakúska, Českej republiky, Poľska a Nemecka. Podľa slov kapitána slovenského celku Milana Novotného sa

všetci účastníci podujatia zhodli v tom, že v turnaji treba pokračovať aj v budúcnosti. Nemeckí zástupcovia pozvali svojich kolegov z ostatných národných tímov na budúci jubilejný ročník do Berlína. Diplomati si pochvaľujú, že pri takýchto neformálnych športovo-spoločenských podujatiach sa kontakty nadväzujú oveľa ľahšie, ako za diplomatickými stolmi (MN)

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 10. mája 2004 zomrela v Čiernej Hore od Tribša vo veku 93 rokov krajanka

ALŽBETA HUDÁČKOVÁ

Zosnulá bola členkou Spolku takmer od jeho vzniku a dlhoročnou predplatiteľkou a čitateľkou Života. Odišla od nás dobrá občianka našej dediny, starostlivá manželka, matka, babička a prababička. Nech odpočíva v pokoji!

* * *

Dňa 22. mája 2004 zomrel v Čiernej Hore od Tribša vo veku 92 rokov krajan

ANDREJ VÁCLAV

Zosnulý bol dlhoročným predplatiteľom a čitateľom Života, podobne

ako aj jeho rodina. Odišiel od nás dobrý občan, starostlivý manžel, otec, dedo a pradedo. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Čiernej Hore od Tribša

širokú charitatívnu činnosť, v rámci ktorej pripravovala o.i. balíky pre najchudobnejších. Odišla od nás vzorná občianka, starostlivá manželka, matka a babička. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme hlbockú sústrast.

MS SSP v Podvuku

* * *

Dňa 15. mája 2004 zomrela v Podvuku vo veku 58 rokov krajanka

MÁRIA TURVOŇOVÁ

(rozená Moždženová)

Zosnulá bola dlhoročnou čitateľkou nášho časopisu, vyvíjala

Dňa 9. júla 2004 zomrel v Jurgove vo veku 58 rokov krajan

ANDREJ KOTARBA

Zosnulý bol jedným z prvých členov krajanského folklórneho súboru v Jurgove, bol tiež viac rokov členom Spolku a čitateľom Života. Odišiel od nás dobrý krajan, starostlivý manžel, otec a starý otec. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrast.

MS SSP v Jurgove

Z KALENDÁRA NA AUGUST

Záhradkári

August je obdobím zberu viacerých druhov zeleniny – mrkví, cibule, zeleru, špargle, šalátu, uhoriek, karfiolu, tekvice, petržlenu a pod. Koreňovú zeleninu (mrkvu, petržlen, zeler) zberáme postupne, aby sme ju rovnomerne preriedovali. Kedže jej zber trvá dlhšie, treba ju zároveň odburiniť a zeler aj zavlažovať. O zbere cibule, cesnaku a uhoriek sme písali v minulom čísle. Dnes len upozorníme, že vŕňať po vyschutí odtrhávame rukou a dbaum, aby sme stiahli čo najmenej šupín. Začínajú dozrievať nízke odrody rajčiakov. S ich zberom nemusíme čakať, až sa zafarbia do sýtočervena. V teplom prostredí dozrejú aj bez slnka. Po nich prídu na rad vysoké rajčiaky pripevnené na žŕdach, ktoré prinášajú plody a súčasne kvitnú. Šancu na dozretie do príchodu mrazov majú len plody založené do polovice augusta. Preto treba v 2. polovici augusta skrátiť hlavnú stonku odrezaním za prvým listom nad posledným rozvitnutým súkvetím, čo podporí rast a dozrievanie plodov. Treba sa venovať aj hlúbovinám, odburiniť ich, zavlažovať a chrániť pred škodcami.

Ovocinári

po zbere višní a čerešní Oberajú letne odrody jabĺk a hrušiek. Treba ich Oberať niekoľko dní pred plnou zrelosťou. Ale pozor, predčasne obraté plody vädnu a nikdy nedosiahnu také chuťové kvality,

ako plody dozrete na strome. Nezabúdajme na stromy preťažené ovocím (neskoršie odrody) a podopierajme im konáre, aby sa pod tarchou nepolámalí. Obdobie druhej rastovej miazgy (od augusta do polovice septembra) môžeme využiť na štepenie a očkovanie za kôru na spiace očko. Štepí sa ríbezle a egreše, ale aj čerešne, višne, slivky a iné kôstkoviny. Pri týchto práciach nesmieme zabúdať na ochranu stromov (postreky) pred škodcami, no a na zavlažovanie a prihnojovanie stromov, najmä draselými a fosforečnými hnojivami.

Chovatelia

V tomto mesiaci väčšina sliepok – ale aj kačice – začína prichnúť (neprichnú iba mláďky v prvom roku života), čím značne klesá znáska. Preto v našom záujme treba čas prichnutia čo najviac skrátiť vhodnou úpravou kŕmenia – pridávaním jadrových krmív a krmív s vyšším obsahom bielkovín, ktoré podporujú narastanie nového peria. V auguste druhýkrát podšklbávame husi, odrastené húsatá, ba aj kačice, aby nestrácali perie, ktoré je hľadaným artiklom. Ako sme už neraz písali, husi treba predtým poriadne vykúpať, aby mali čisté perie a potom aspoň týždeň chrániť pred prípadným prechladnutím, no a vhodne kŕmiť (zväčšíť množstvo dusíkatých látok a tukov). Kedže sa blíži čas žatvy upozorňujeme, že čerstvé zrno, najmä ražné, škodí mladej hydine a plesnivé – všetkým

druhom hydine. Teraz je tiež vhodný čas na generálne čistenie kurínov a súčasne na dezinfekciu celého chovateľského zariadenia.

Včelári

Po slnovrate sa včelstvá začínajú prípravovať na zimovanie. Správne zimovanie predpokladá: 1. prevahu mladých, zdravých a neopotrebovaných včiel v úli; 2. zúženie plodiska na mieru primeranú sile včelstva; 3. doplnenie zásob, aby vystačili nielen na zimu, ale až do prvej jarnej znásky.

Ak už niet znásky, odstráňme z úlož medníky a plásty so zaviečkoványm medom a uschováme pre jarnú spotrebú, kým nezaviečkovane vytočíme. Včelstvám teraz dávame cukrový roztok, aby sme ich podnietili k intenzívnejšiemu plodovaniu. Treba dávať pozor na rabovku, preto roztok predkladáme len večer. Tým dosiahneme, že koncom augusta až začiatkom septembra sa liahnu v úloch silné kádre mladých včiel, ktoré sú zárukou dobrého zimovania. Zároveň robíme dôkladnú prehliadku všetkých včelstiev. Staré nevystavané, ako aj vystavané, ale plodom ešte neobsadené plásty odstráňme. Ponecháme len toľko plástov, ktoré včely husto obsadajú. Za posledný plást vložíme tepelne izolovanú priečradku. Odhadneme zásoby na plástoch a doplníme ich cukrovým roztokom tak, aby na každý plást v plodisku pripadlo 1,5 až 1,75 kg. Ak teda včelstvo má 5 kg zásob na 7 plástoch, dáme mu 6-7 kg cukru. (jš)

ZBIERAME BYLINY

Dnes si pohovoríme o ďalšej liečivej byline - *graciola lekárskej* (lat. *Gratiola officinalis L.*). Je to malá trváca bylina, ktorá rastie na brehoch tečúcich vôd, rybníkov, na vlhkých lúkach, v húštinách a lesoch, najmä na nížinách. Je jedovatá. Graciola je stará liečivá rastlina, známa už v staroveku, kedy ju používali ako prečistovací prostriedok. Na liečebné účely sa dnes zbiera vŕňať, keď ešte nie je celkom rozvitnutá. Môže sa sušiť prirodzeným alebo umelým teplom v teplote do 40°C. Graciola má vystúpavu, vzpriamenu a nerozkonárenú byl, kopijovité listy s riedkym pílkovitým okrajom, uložené na byli protistojne. Kvety vyrastajú z pazúch horných listov na dlhej stopke, majú päťdielny kalich a pyskovitú korunu, ktorá je biela, červeno žilkaná.

Hlavnou účinnou látkou gracioly je glykozid graciotoxín, ktorý má podobný účinok na srdce ako digitalis (získavaný z náprstka vlnatého), čiže v primeraných dávkach posilňuje srdce, zlepšuje pracovný koeficient srdca, spomaľuje zrýchlenú

frekvenciu srdca, vyháňa zbytočnú vodu z krvného obehu, čím normalizuje energetickú bilanciu; kumuluje sa v srdcovom svale. Ďalšou účinnou látkou s podobným účinkom je glykozid graciolín. Ďalej bylina obsahuje triterpenoid, graciolón, éterický olej, horčiny a ďalšie látky.

Graciola pôsobí ako prostriedok na posilnenie srdca, močopudný prostriedok, veľmi drastické preháňadlo, prostriedok liečiaci parazitárne infekcie, dezinfekčný prostriedok a prostriedok vyvolávajúci liečebný zápal kože. Pre jedovaté účinky treba však túto bylinu používať veľmi opatrne. (jš)

MLADÝM – MLADŠÍM – NAJMLADŠÍM

MIROSLAV DEGLOVIČ

MALÍ MUDRLANTI

Niektoré veci sú od nás veľmi d'aleko. Napríklad mesiac. Je krásny. Pokojne sa usmieva na nočnej oblohe v spoločnosti rozžiarenených hviezd. Ako sa len k nemu priblížiť? Ako ho lepšie spoznať? Keby som bol kozmonautom, bolo by to jednoduché, ale takto... Som ešte malý a v škole rakety nemáme. Dokonca ani skafander mi nechceli nikde predať. Predavačka sa na mňa nechápavo pozerala, akoby som chcel čeľust' z dinosaury.

Môj spolužiak Tóno Mráčik má jednotku z prírodovedy. Poradil mi, ako na to. Vraj treba zohnať raketové motory. Ale kde? Prešli sme všetky obchody a... opäť nič. Celí nešťastní sme sa išli poradiť' k nášmu pánovi farárovi. A on? Šibalsky sa na nás pozrel a povedal:

- Mudrlanti moji, ak chcete vidieť mesiac zblízka, podťte so mnou.

Na naše veľké prekvapenie nás zobral do kostola.

Postavil nás pred krásny oltár, na ktorom stalo všetkých dvanásť apoštolov.

- To sú svätí, - povedal nám. Ale čestné slovo, to sme vedeli aj my. Po chvíľke pokračoval: - Žiaria nám ako tie vaše hviezdy na nočnej oblohe. Avšak najdôležitejší a najúzasnejší je Boh.

- Ale nemôžeme ho vidieť zblízka ako ten náš mesiac, - prerušil ho kamarát Tóno.

- Máš pravdu, chlapče, - pokračoval pokojne pán farár.

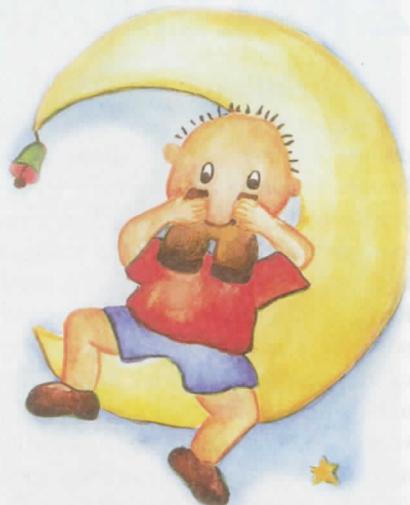
- Keď však chceme byť bližšie k Bohu, čo urobíme?

- Pomodlím sa? - skúsil som odpovedať ja.

- Môžeme aj to, ale bližšie sa k Pánu Bohu dostaneme vtedy, ak ho prijímame vo sviatosti oltárnej. Vtedy akoby sme ho videli pred sebou celkom blízko.

- Priblíži sa k nám! - zvolal opäť Tóno a hned' si dal ruku na ústa. Ved' sme boli v kostole a tam sa kričať nemá. Pán farár ho pohladil po vlasoch a záhadne povedal:

- Opäť máš pravdu, Tonko. Teraz podťe obaja za mnou. - Dlhšou chodbou sme prešli na faru a zastali pri veľkých drevených dverách. Pán farár chvíľku štrkotal so zväzkom kľúčov. Zrazu sa dvere otvorili. Keď sme vstúpili do miestnosti, takmer sme zdreveneli od prekvapenia. Pri okne stál krásny ...hvezdársky d'alekohľad.

KYSUCA, KYSUCA...

Andante

p

Ky-su-ca, Ky-su-ca, ked' sa ťa na-pi-jem, ked' sa
Ky-su-ca vo-dič-ka, ťa na-pi-jem, bo-lí ma hla-vič-ka, bo-lí ma hla-vič-ka.

mf

2. Bolí ma hlavička,
srdca polovička,
[: pre teba, duša má, :]
[: sivá holubička. :]

3. Okolo Bystrice
bystrá voda tečie;
[: povedalo dievča, :]
[: že ma ono nechce. :]

4. Keď nechce, nech nechce,
nech si robí k vôli;
[: asnaď ešte rastie :]
[: dievča k mojej vôli. :]

JANKO REZNÍK

PIESEŇ O VLASTI

Kde horou tečie potok čistý
a šepká tráve ako rásf,
kde vietor hladí stromom listy –
je tvoj diel zeme, tvoja vlast.

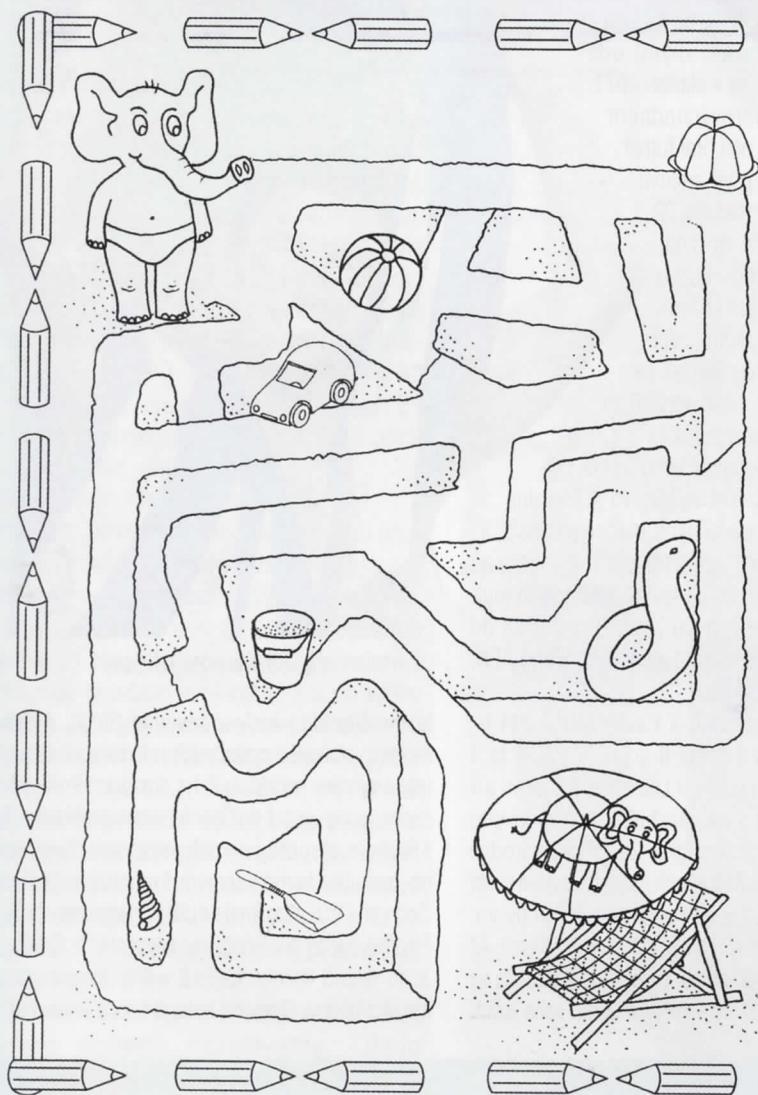
Kde chodil dedo v stopách predkov
siat' zrno, tiché zvery pásť,
kde chlieb tvoj vonia čerstvou striedkou –
je tvoj diel zeme, tvoja vlast.

Kde zem raz tvojím hrobom vzklíči
a vnuci prídu vence klášť,
kde hrozno dužnie na viniči –
je tvoj diel zeme, tvoja vlast.

Kde z piesne nikdy neubúda,
kde kvetmi kvitne každá stráň,
je tvoj diel zeme, tvoja hruda –
tak si ju chráň, tak si ju chráň!

MALUJTE S NAMI

Milé deti, vašou úlohou tentokrát je vymaľovať obrázok a pomôcť sloníkovi dostať sa k svojmu miestu na pláži s ležadlom a slnečníkom. Najkrajšie malby odmeníme slovenskými knihami. Z posledných sme odmenili Luciu Suchanovskú z Mlynčekov a Silvestra Mlynarčíka z Čiernej Hory.

PAVOL ŠTEFÁNIK

AKO SPIEVAJÚ VTÁČIKY

Vrabce:

Čimčárára, čim, čim, čim.

Z komína sa valí dym.

Čimčárára, čim, čim, čim.

Vrabce frnk-brnk letia s ním.

Kukučka:

Kuku, kuku, kuku,

kto mi podá ruku

a pomôže máličko?

Tomu kuku, kuku,

do hniezda dám vajíčko.

VESELO SO ŽIVOTOM

Poznajú sa dvaja kamaráti: koktavý a nekoktavý. Nekoktavý ochorel a volá koktavému pre domáce úlohy. Vytočí číslo a koktavý to zdvihne a hovorí: - Tu, tu, tu!

A nekoktavý na to: - Dokelu, zase je obsadené!

* * *

Jožko sa pýta: - Oci, aj dnes pôjdeme opekať slaninku tam, kde včera?

Otec: - Uvidíme synček. Najprv musíme zistieť, či odtiaľ už odišli požiarinci.

* * *

Medzi policajtmami: - Počúvaj, tie petardy, čo si mi daroval na Silvestra, vôbec nevybuchli!

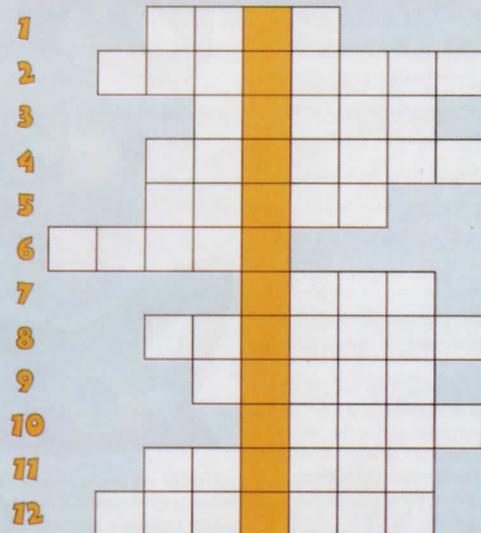
- Hm... to je zaujímavé. Ved som ich všetky vyskúšal...

* * *

Pán Flak ide prihlásiť svoje auto. - Máte pokazený tachometer. Ako budete vedieť, akou rýchlosťou idete?

- To je jednoduché: Pri 40 km za hodinu klepe výfuk, pri 60 km dvere a pri 80-tke začína vreštať moja žena.

OBRÁZKOVÁ DOPLŇOVACÁ

NEČAKANÍ MAJSTRI

V júni t.r. sme boli svedkami (prostredníctvom prenosov TV) veľkého športového podujatia – futbalových majstrovstiev Európy v Portugalsku. Bol to, ako sa mnohí pamäťame, neobvyklý šampionát, ktorý mal po športovej stránke veľmi vysokú úroveň, ale na druhej strane bol šampionátom veľkých prekvapení. Akoby aj nie, keď do druhého kola nedokázali zo skupín postúpiť takí futbaloví velikáni, ako je Taliansko, Nemecko či Španielsko. Potom odpadli ďalšie tímy, ktorých všetci považovali za favoritov šampionátu – Angliačania, Francúzsi a neskôr dokonca Česi, ktorí od začiatku hrali najistejšie a až po semifinále nestratili ani bod.

Najväčším prekvapením šampionátu bolo však Grécko, ktoré vo finále zvíťazilo 1:0 nad Portugalskom a vybojovalo titul európskeho majstra. To Grécko, ktoré nikdy predtým na ME nevyhralo ani jeden zápas. Gréci možno nehrali najkrajší futbal, ale boli najúčinnejší. Tvorili na ihrisku pevný monolit, ktorý, ako neskôr vysvetlilo, nedokázalo v rozhodujúcich chvíľach preraziť ani jedno mužstvo. Na druhej strane sme sa mohli presvedčiť, že niekdajšie futbalové mocnosti, ako napr. Francúzsko, Anglicko či Nemecko už nie sú také silné, ako sa nám zdalo. Boli akési skostnateľé, nepriebojné, mali pomerne starý hráčsky kolektív, ktorý na majstrovstvách neukázał nič nové. Práve naopak, takže nie div, že utrpeli porážku a Euro '2004 odhalilo všetký ich nedostatky.

Za najlepšieho hráča majstrovstiev Európy zvolila Európska futbalová únia gréckeho

záložníka, kapitána víťazného tímu, 33-ročného Theodorosa Zagorakisa. Jeho kariéra nebola ustlaná na ružiach, neoplývala gólmami ani inými udalosťami. Narodil sa v októbri 1971 v Kavali v severovýchodnom Grécku. Tam sa učil hrať futbal a tam podpísal prvé zmluvy ako profesionál. Keď mal 22 rokov, prestúpil do známeho gréckeho klubu PAOK Solun. Hral celkom obстоje, ale ničím zvláštnym sa nevyznamenal. Tam ho nakoniec v r. 1998 odhalili anglickí hľadáči talentov a za 1,2 mil eur ho kúpili do anglického klubu Leicester. Je zaujímavé, že kým v PAOK Solun bol jedným zo základných hráčov mužstva, v Leicestri bol len náhradníkom a prakticky až do r. 2000 presedel na lavici. Keď potom klub nepodpísal s ním novú zmluvu, vrátil sa do Grécka, tentokrát však do aténskeho klubu AEK, v ktorom hrá podnes.

Skúsme to zhŕnūť. V Kavali zohral 114 ligových zápasov a streli 6 gólov. V PAOK za 4 roky vstrelil len 9 gólov, v Leicestri ani jeden a v AEK iba tri. Ako na záložníka, pohonnú silu mužstva, je to dosť úbohé. Za grécke národné mužstvo hral v kvalifikáciach na majstrovstvá sveta v r. 1998 a 2002 a na majstrovstvá Európy v r. 1996, 2000 a 2004. Zohral v ňom 92 zápasov. Až zrazu takýto, zdalo by sa, priemerný futbalista sa zmenil na leva, ktorý však mal okolo seba iných

Theodoros Zagorakis

levov. Nevedno kedy a nevedno prečo. Avšak mužstvo zložené z podobných priemerných futbalistov vyhráva nečakane 2:1 s domácim Portugalskom, remizuje 1:1 so Španielskom, prehráva 1:2 s Ruskom, ale postupuje ďalej, a potom už zakývalo na rozličku favorizovaným Francúzom (1:0) i Čechom (1:0) a vo finále opäť Portugalcem (1:0). Finálový zápas si v TV obzrelo takmer 92 % Grékov. Je to rekord kozmu. Keď sa vrátili domov, víťaz ich ako bohov. Oslavám nebolo konca kraja. (js)

Hviezdy svetovej estrády

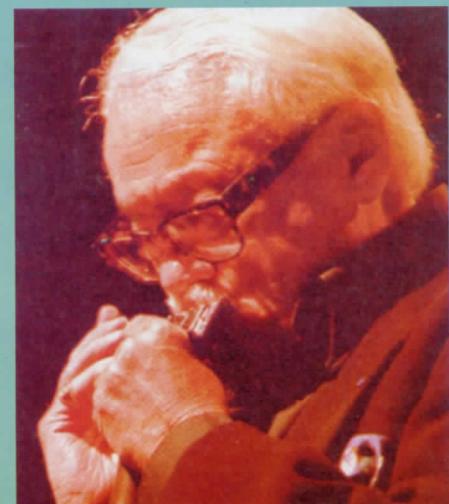
TOOTS THIELEMANS

Zvuky jeho ústnej harmoniky poznajú mohí. Hral svoje melódie vo filmoch Sezamková ulička, Nočný kovboj, Sugarland Express a ďalších. Jeho skladba *Bluesette* sa stala sietovým hitom. Hoci prednedávnom oslavoval už 82. narodeniny, nadálej účinkuje.

T. Thielemans sa narodil r. 1932 v Belgicku. Ako 3-ročný sa začal učiť hrať na akordeón. Potom ho očarila gitara a nakoniec si pre svoju hudobnú činnosť zvolil ústnu harmoniku, ktorou je verný dodnes. Spočiatku účinkoval vo vojen-skom orchestri v Bruseli. R. 1950 sa však vystúpil do USA, kde bol častým účastníkom jam session v klube Birland. Slávu mu priniesla dlhorocná spolupráca s vynikajúcim klaviristom G. Shearingom, ktorého skupina patrila v 50.

rokoch k najpopulárnejším. Zároveň začal realizovať vlastné projekty, najmä nahrávky so slavnymi spevákmi a hudobníkmi, akými boli Ella Fitzgerald, Dizzy Gillespie, Oscar Peterson a pod. Do tohto obdobia patrí aj jeho spomínaný hit *Bluesette*. V r. 1992 mu vyšiel prvý z dvoch albumov *The Brasil Project*, ktorý nahral s najväčšími tvorcami brazílskej hudby, ako napr. C. Veloso, I. Lins, G. Gil, M. Nascimento a pod. Veľkej obľube sa tiež teší jeho platňa *Chez Toots*, obsahujúca francúzske šansóny. Známu skladbu *La vie en rose* zaspievala s ním Diana Krall a *La Valse des Lilas* ina majsterka džezovej balady Shirley Hornová. Kto však radšej počúva jeho virtuóznu hru na ústnej harmonike, mal by siahnúť po albume *For My Lady* s nahrávkami džezových šandardov. V poslednom období vyšla jeho prvá platňa z cyklu *The Live Takes*, obsahujúca výber z umelcovych koncertov v

posledných rokoch. Prezentuje, dalo by sa po-vedať, najvernejší portrét T. Thielemansa, ktorý sa páči každému publiku. (js)

ĽAHKÝ PULÓVRIK

Veľkosť: 10-11 rokov

Materiál: 350 g zelenej, 50 g béžovej pletacej priadze (100% bavlna; 50 g – 120 m). Ihlice č. 3

Skúška očiek: 21 očiek x 29 r. = 10 x 10 cm

Vzory: podla pripojených nákresov

Postup práce:

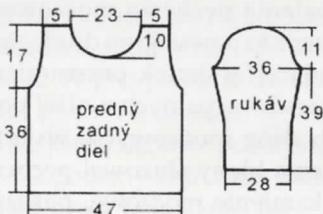
Predný diel: Začneme na 93 očiek zelenou priadzou. Upletieme 1 riadok hladko (rub) a pokračujeme lícnou stranou nasledovne: 1 okr. očko, 13 x 7 očiek vzor č. 1, 1 okr. očko. Vo výške 27 cm upletieme 2 r. hl. džersejom a béžovou priadzou vypletieme 1 x do výšky vzor č. 2. Ďalej pletieme sedlo zelenou priadzou hl. džersejom. Vo výške 36 cm uberieme po oboch stranach na prie ramky 1 x 4, 1 x 3, 3 x 1 očko. Vo výške 43 cm uberieme na prie krčník stredných 21 očiek a po stranach 1 x 5, 2 x 3, 2 x 2 očká. Ukončíme vo výške 53 cm.

Zadný diel: Pletieme ako predný.

Rukávy: Začneme na 58 očiek zelenou priadzou. Upletieme 1 riadok hladko (rub) a pokračujeme lícnou stranou nasledovne: 1 okr. očko, 8 x 7 očiek vzor č. 1, 1 okr. očko. Vo výške 31 cm upletieme 2 r. hl. džersejom a béžovou priadzou vypletieme 1 x do výšky vzor č. 2. Ďalej pletieme zelenou priadzou hl. džersejom do ukončenia dielu. Do výšky 17 cm pletieme rovno, ďalej po oboch stranach priberieme 10 x 1 očko v každom 2. r. Pribraté očká pletieme hl. džersejom. Vo výške 39 cm uberieme na hlavicu rukáva po oboch stranach v každom 2. r. 1 x 4, 1 x 3, 3 x 2, 1 x 1 očko, v každom r. 11 x 1 očko, v každom 2. r. 2 x 2 očká.

Zostavenie: Zošijeme predný a zadný diel, pravé rameno nezošívame. Okolo prie krčníka naberieme na ihlicu béžovou priadzou 146 očiek, vypletieme 1 x do výšky vzor č. 2 a ukončíme. Zošijeme pravé rameno a všíjeme rukávy. Cez dierky vzorov č. 2 prevlečieme zelené točené šnúrky – na prie krčníku a pod sedlom o dĺžke 130 cm, na rukávoch o dĺžke 90 cm. Rukávy a spodnú časť pulóvra obháčkujeme zelenou priadzou 1 radom krátkych stípkov.

(Katarína. Pletená móda jar-leto 2004)

V spodnej časti zvislý ažúrový vzor v tvaru vlnovky, v hornej hladký džersez, oddelený béžovým pásmom s dierkami, cez ktoré prevlečieme točené šnúrky. Vystrih stiahneme podľa potreby.

vzor č. 1

5	23	5
17		10
36		

predný zadný diel

36	11

rukáv

vzor č. 2

6	5
4	3
2	1

- - hladko
- - obrátene
- - nahodiť
- ▲ - 2 spliesť hladko
- ▼ - 2 spliesť angl. hladko

Párne riadky pletieme ako sa očká javia

ZUZKA VARÍ

ČO NA OBED?

KARFIOL V SYROVEJ OMELETÉ. 600 g očisteného karfiolu, 8 vajec, 50 g masla, 200 g strúhaného syra, 20 g strúhanky, zelená petržlenová vňať, sol.

Očistený karfiol vložíme do slanej vody, ktorú sme nechali zovrieť. Keď je karfiol mäkký, vyberieme ho a necháme odkvapkať. Potom ho rozdelíme na ružičky a dáme do ohňovzdornej misy, ktorú sme potreli maslom a posypali strúhankou. Z posolených bielkov ušľaháme sneh, priešame žltky, 150 g strúhaného syra a posekanú petržlenovú vňať. Tako pripravenú zmes dáme na karfiol. Po vrch posypeme ostatným syrom a v rúre zapečieme. Podávame so zemiakovou kašou a zeleninovým šalátom.

INDICKÉ JAHŇACIE PLÁTKY. 8 jahňacích plátkov, 1 lyžička mletého džumbieru, 1 lyžička čili korenia alebo štipľavej papriky, 4 strúčiky cesnaku, ½ lyžičky cukru, 2 lyžice octu, 4 väčšie zemiaky, 2 cibule, kečup, olej, sol.

Džumbier, čili korenie alebo štipľavú papriku, soľ, rozotretý cesnak, cukor a octo vymiešame v misce do hladka. Do zmesi vložíme plátky mäsa a necháme 4 hodiny marinovať. Zemiaky uvaríme do polomäcka a pokrájame na kolieska. Na oleji oprážime do zlatista posekanú cibuľu, vyberieme ju a na tom istom oleji po oboch stranach upräžíme jahňacie plátky do mäkka. Mäso vyberieme na nahriaty tanier a v tuku ešte oprážíme zemiaky. Plátky mäsa na tanieri posypeme praženou cibuľkou, obložíme zemiakmi a podávame s kečupom.

VALAŠSKÁ BRYNDZOVÁ POLIEVKA. 250 g bryndze, 6 dl mlieka 1 liter vody, 500 g zemiakov, soľ.

Bryndzu rozmrvíme do hrnca, zalejeme vodou, necháme povariť, zalejeme mliekom a ďalej varíme. Zemiaky zalejeme vodou a uvaríme, obielime, pokrájame na kocky, rozdelíme na taniere a zalejeme horúcou polievkou.

Polievku podľa chuti osolíme.

ŠALÁTY

JABLKOVÝ ŠALÁT. 6 jabĺk, 6 lyžíc citrónovej šťavy, štipka soli, 2 lyžice cukru, 4 lyžice postrúhaného chrenu, 2 lyžice stolového oleja.

Citrónovú šťavu zmiešame s olejom, primiešame chren, soľ a cukor. Dobre umyté jablká ošúpeme, pokrájame na štvrtky, vyderežeme jadrovníky. Potom naprieč pokrájame na tenké plátky a hned primiešame do chrenovej marinády. Šupy z jabĺk znova umyjeme, osušíme, najemno pokrájame a obložíme nimi šalát.

MÚČNIKY

ZLEPOVANÉ ČOKOLÁDOVÉ KOLÁČIKY. 120 g masla, 120 g práškového cukru, 150 g strúhanej horkej čokolády, 120 g mletých mandlí, 1 vajce, citrónová kôra, 120 g hladkej múky, mahuľový alebo malinový lekvár.

Maslo vymiešame s cukrom do spnenia, pridáme čokoládu, mandle, podľa chuti strúhanú citrónovú kôru, vajce a zmes zaustíme mûkou. Vymiesime hladké cesto, rozvalkáme, okrúhlou formičkou vykrojíme koláčiky a pečieme ich v mierne vyhriatej rúre. Upečené vždy dva a dva zlepíme lekvárom a poukladáme na plochú misu.

CEREŠNOVÝ KOLÁČ Z TRENÉHO MASLOVÉHO CESTA. 200 g polohrubej múky, 150 g masla, 200 g práškového cukru, 6 žltkov, ½ lyžičky kypriaceho prášku do pečiva, sneh zo 6 bielkov, 1000 g čerešní, vanilínový cukor.

Maslo dobre vymiešame s cukrom a žltkami. Potom pridáme tuhý sneh a mûku s kypriacím práškom. Cesto rozotrieme na hrúbku asi 1 cm na pomastený plech pospaný mûkou. Zrelé čerešne očistíme, umyjeme a na sitku necháme odkvapkať. Potom ich vykôstkujeme, poukladáme husto vedľa seba na rozotreté cesto a v rúre upečieme. Ešte teplé posypeme vanilínovým cukrom a pokrájame. Namiesto čerešní môžeme použiť aj marmule alebo slivky. (jš)

WĘTERYNARZ

CHOROBY UKŁADU MOCZOWEGO OWIEC

Częstym objawem tych chorób jest **krwiomocz**. Nie stanowi on sam przez sie schorzenia, lecz tylko objaw towarzyszący różnym chorobom dróg moczowych. Charakterystyczną jego cechą jest pojawić się w moczu czerwonych ciałek krwi. Należy jednak odróżnić krwiomocz od czerwonego zabarwienia moczu na skutek obecności czerwonego barwnika krwi. Krwiomocz może powstać na tle urazów nerek, procesów zapalnych toczących się w nerkach lub w pęcherzu moczowym, oraz zapalenia moczowodów. Towarzyszy on często różnym chorobom zakaźnym. Poza tym przyczyną krwiomoczu mogą być błędy żywieniowe, a zwłaszcza zatrucia pokarmowe. Ze względu na to, że przyczyny mogą być różne, leczenie uzależnione jest ściśle od właściwego rozpoznania.

Zapalenie nerek – występuje u owiec stosunkowo rzadko. Zależnie od przyczyny wywołującej, może przebiegać w różnych postaciach jako: zapalenie mięjszu, zapalenie ropne, zapalenie swoiste np. na tle gruźliczym, oraz zapalenie na tle pasożytniczym. Najczęstszymi zapaleniami są: mięjszowe i na tle pasożytniczym. Zapalenie nerek występuje w postaci ostrej lub przewlekłej a czynniki je wywołujące mogą dostać się drogą krwionosną, lub przez moczowody. Przyczyną zapalenia nerek mogą być choroby zakaźne, długotrwałe nieżyty żołądka i jelit, zapalenie otrzewnej, zła, spleśniała lub zgniła pasza, urazy, przeziębienia, jady roślinne i jady wprowadzone przez ukłucia owadów oraz zatrucia. W leczeniu oprócz zaleconych przez lekarza leków stosuje się dietę, łatwo strawną pokarm oraz usunięcie lizawek.

Zapalenie pęcherza moczowego. Schorzenie to powstaje na drodze tzw. wstępnej, wskutek przeniesienia się procesów zapalnych z niżej położonych dróg moczowych, wskutek drażnienia błony śluzowej pęcherza przez kamienie moczowe, pasożyty

oraz nowotwory. Powstać ono może również wskutek błędного żywienia, najczęściej zaś na tle karmienia paszą o nienależycie dobranym składzie soli mineralnych i braku witaminy A, powodujących niedobory. Schorzenie to występuje przede wszystkim u samców przez nieodpowiednie żywienie (siano z kwaśnych ląk). Wydzielane w większej ilości składniki mineralne mocz drażnią błonę śluzową pęcherza. Początkowo schorzenie to obejmuje tylko pęcherz, może jednak przenieść się również na moczówód i nerki. W czasie choroby stwierdza się zmniejszenie apetytu, parcie na moczu, wyciekanie moczu kroplami, ostrożny, sztywny chód. Zwierzęta polegają lub stoją z wypreżonymi grzbietami, stękają. Tętno i oddech są przyspieszone. Obserwuje się również wzdęcia. Choroba ta może być nawet przyczyną śmierci. Przy silnych bólach lekarz stosuje środki znieczulające. Dla uregulowania przemiany materii można stosować sól gorzką w ilości 12 g na 1 sztukę. Najlepiej jednak przeciwdziałać chorobie przez podawanie zwierzętom odpowiedniego pokarmu.

Niestrawność u owiec

Przeladowanie żwacza zdarza się u owiec dość często. Zwierzęta niedostatecznie karmione w okresie zimy – po wypędzeniu na pastwisko jedzą łapczywie i wskutek tego chorują. Może to nastąpić również po zbyt obfitym nakarmieniu i napojeniu, po podaniu karmy pęczniecej. W objawach można zauważać, że zwierzę przestaje jeść i przejuwać, garbi się, stęka, oddycha z trudnością. Brzuch jest powiększony, szczególnie po lewej stronie, w okolicy dolu głodowego. Ściana brzucha nie jest napięta, lecz ciastowata i właśnie według tego objawu odróżnia się wzdęcie od przeladowania żwacza. Zwierzę nie oddaje kału. Niewielkie przeladowanie po 2-3 dniach kończy się wyzdrowieniem, natomiast silne może spowodować śmierć. W przypadku takiej niestrawności przez 1-2 dni chorego zwierzęcia nie karmi się, talko poi czystą wodą, co 1-2 godziny ostrożnie masuje się żwacz przez ugniatanie. (js)

PRAWNIK

CO MOŻNA W UNII?

Ochrona kobiet w ciąży. Kobiet w ciąży nie wolno zatrudniać w godzinach nadliczbowych ani w nocy. Pracodawca ma obowiązek przenieść pracownicę w ciąży z pracy nocnej do pracy dziennej lub, jeśli nie ma takiej możliwości, okresowo zwolnić ją z obowiązku świadczenia pracy. Jeśli do tej pory kobieta wykonywała pracę, która przy jej obecnym stanie może szkodzić zdrowiu, pracodawca ma obowiązek zapewnić jej pracę lżejszą. Ponadto pracownica w ciąży nie może być, bez jej wyraźnej zgody, delegowana poza stałe miejsce pracy. Długość urlopu macierzyńskiego wynosi obecnie w Polsce 16 tygodni, a więc jest dłuższa niż minimum wymagane w Unii (14 tygodni). Przyjęte zostały także unijne zasady, że kobieta może wykorzystać jedynie część urlopu macierzyńskiego, a resztę może wziąć ojciec dziecka.

Podróże z dowodem osobistym. Od 1 maja przekraczanie granic UE jest możliwe na podstawie dowodów osobistych starego typu, mimo że nie mogą one być odczytywane przez nowoczesne urządzenia elektroniczne. Dowody te muszą być jednak wymienione do 2007 r. Obywatele polscy mogą starać się o paszport europejski, uprawniający do podróżeowania po całym świecie. Nie ma jednak obowiązku wymiany dotychczasowych paszportów na nowe. Z krajów UE możemy przywieźć bez opłat np. 800 sztuk papierosów, 10 litrów napojów alkoholowych, 90 litrów wina itp.

Prawo jazdy i dowód rejestracyjny. Po 1 maja prawa jazdy będą wydawane na nowym druku. Nie oznacza to jednak, że ci, którzy niedawno wymienili prawa jazdy na nowe, ponownie muszą je zmieniać. Są one nadal aktualne i ważne. Zamieszanie wynikło stąd, iż przed wejściem do Unii nie mogliśmy drukować na dokumentach emblematów Unii. Nowe prawo jazdy różni się od starego kilkoma szczegółami. Zdjęcie właściciela jest nieco większe niż w poprzednim dokumencie i dla lepszego jego bezpieczeństwa jest powtórzona tuż obok. Zamiast białej elipsy w lewym górnym roku i napisu PL wydrukowano żółte gwiazdy – symbol Unii. W tle widnieją napisy „prawo jazdy” we wszystkich językach unijnych. Po obu stronach znajdują się też – w celu zabezpieczenia – specjalne obrązki, wi-

doczne tylko przy odpowiednim oświetleniu. Od października będą wydawane nowe dowody rejestracyjne samochodów. Wzór takiego dowodu rejestracyjnego jest opracowany zgodnie z dyrektywą UE i wymaganymi w niej zabezpieczeniami. Za pomocą specjalnego kodu będą w nim zapisywane dane o pojeździe i jego właściwemu. Przewidziano też w dowodzie miejsce na kod kreskowy, ważny przy przekraczaniu granicy.

Leczenie w UE podczas wakacji. Być może podczas urlopu w kraju UE będziemy musieli skorzystać z pomocy lekarskiej. Warto o tym pomyśleć i zatem wyjazdem wziąć ze sobą druk E 111 (formularz ważny jest miesiąc i można go otrzymać w oddziale NFZ – informacje na stronie internetowej www.nfz.gov.pl). Po powrocie trzeba w tym samym oddziale przedstawić szczegółowy rachunek z opisem przeprowadzonego leczenia – wtedy można się starać o zwrot kosztów. Prostszą formą zapewnienia sobie bezpłatnego leczenia jest ubezpieczenie się przed wyjazdem w jednej z firm ubezpieczeniowych. Koszty ubezpieczenia nie są zbyt wysokie, a korzyści większe niż przy rozliczeniu z NFZ.

Paszporty dla psów i kotów. Jeśli chcemy podróżować po Europie razem ze swoim zwierzakiem, należy wiedzieć, że nie wystarczy już świadectwo zdrowia psa lub kota. Od 3 lipca zwierzę będzie musiało mieć swój paszport, w którym lekarz weterynarii poświadczyczy, że było szczepione przeciw wściekliźnie i zaświadczenie też, że zostało zbadane nie wcześniej niż 24 godziny przed podróżą. Ten przepis nie będzie obowiązywał jedynie w Wielkiej Brytanii i Szwecji, gdzie obowiązują ostrzejsze przepisy dotyczące wwozu zwierząt (z kwarantanną włącznie). Oprócz paszportu zwierzątko będzie musiało mieć swój identyfikator w postaci np. specjalnego tatuażu lub elektronicznego czipu. Psie i kocie paszporty będą w Polsce wydawać lekarze weterynarii. Nie zostało jeszcze ustalone, czy wszyscy, czy tylko wyznaczeni.

WARTO WIEDZIEĆ...

- Jeśli między małżonkami dochodzi do rozwodu, a jedno z nich otrzymało wcześniej spadek, nie ma ono obowiązku się nim dzielić. Przepisy mówią, że majątek nabyty w trakcie trwania małżeństwa jest uważany za majątek wspólny małżonków. Nie dotyczy to jednak spadku (np. po rodzicach). Pozostaje on tzw. majątkiem odrębnym i należy tylko do osoby, która spadek otrzymała. (js)

HVIEZDY O NÁS

PANNA (24.8.-23.9.)

 V poslednom čase sa zlepšila tvoja nálada a sebaistota. Optimisticky sa pozeráš do budúcnosti. S prílišnou istotou však nepreháňaj. Nezabúdaj, že sa musíš väčne zamyslieť, čo ďalej, lebo môžeš prehliadnuť veľkú šancu, možno najdôležitejšiu v najbližších rokoch.

VÁHY (24.9.-23.10.)

 Tvoje úsilie prinesie očakávané výsledky, ale dosť pomaly. Neponáhlaj sa však a budď dôsledný.

Nedaj sa ničím zviesť z vybranej cesty a dočkáš sa úspechov. Bude ťa to súčasťou trochu nervovového vypätia, ale na odpočinok musíš ešte trochu počkať.

ŠKORPIÓN (24.10.-22.11.)

 Na ten okamih si dlho čakal. Prinesie ti veľa spokojnosti, ale neteš sa predčasne. Pred tebou je totiž veľa problémov, ktoré nemôžu čakať na vyriešenie. Naštastie si pripravený im čeliť. Neboj sa komplikácií a nedáš sa odradiť počiatocnými ťažkostami.

STRELEC (23.11.-21.12.)

 Nezabúdaj, že každý vek má svoje práva a povinnosti. Mladší by mal vypočuť radu staršej, skúsenej osoby a starší potrebuje pomoc mladších, ktorých energia a svieža myseľ ľahšie zdolávajú problémy. Keď patríš k tým starším, mal by si opatrnejšie rozkladať sily.

KOZOROŽEC (22.12.-20.1.)

 Príde čas príjemných stretnutí a rozhovorov, ktoré ti v mnom pomôžu a prinesú ti skutočnú radosť, ba aj viaceré milé prekvapenia. Priatelia na teba nezabúdajú, o čom sa čoskoro presvedčíš. Odplácaj im srdcom za srdce, vedľ spoloahlivý priateľ je nenhoditeľný.

VODNÁR (21.1.-18.2.)

 V návale povinností si zabudol na osobu, s ktorou ťa už dlho spája úprimné priateľstvo. Sklamal si ju a už je najvyšší čas, aby si si uvedomil, že s tým musíš niečo urobiť a napraviť svoju chybu. Ešte je čas, aby si sa pokúsil zachrániť dávne priateľstvo.

RYBY (19.2.-20.3.)

 Čakajú ťa isté nedorozumenia v rodine, odcudzenie a pocit neistoty, čo môžu ešte prehliubiť ťažkosti v práci, zdravotné problémy a strata peňazí vďaka nepočitivým spoločníkom. Snaž sa trpežlivostou a srdečnosťou presvedčiť partnera, že stojí za to zachovať dobré vzťahy.

BARAN (21.3.-20.4.)

 Mesiac prinesie viac zlého ako dobrého – sklamanie, strata, nehoľa budť zhoršenie zdravotného stavu ťa prinutí zmeniť skoršie plány. Nie je to dobre obdobie ani na cestovanie a návštevy. Koncom mesiaca sa však situácia zmení na lepšie. Možno čiastočne získaš aj to, čo si stratil.

BÝK (21.4.-20.5.)

 V prvých dňoch sú ešte možné drobné ťažkosti a nepredvídané prekážky, ale čoskoro zmiznú. Potom sa však zlepšia vzťahy v rodine a medzi príbuznými. Niektoré osoby výhodne investujú svoje peniaze. Bude to dobré obdobie aj na cestovanie, obchody a spoločenský život.

BLÍŽENCI (21.5.-21.6.)

 Prežiješ zaujímavé obdobie, v ktorom sa budú striedať priaznivé a nepriaznivé udalosti. Ktorých bude viac, závisí od teba. Neznamená to, že všetko pôjde hladko. Napäť nervy spôsobia nespavosť a iné neprijemné príznaky. Naštastie bude to prechodné a všetko sa zlepší.

RAK (22.6.-22.7.)

 Nemôžeš sa sťažovať na nedostatok úspechov, nielen v práci, ale aj v osobnom živote. Nečakaná výhodná transakcia ti prinesie veľký zisk a osobnú spokojnosť. Dobré rodinné ovzdušie ti dáva pocit bezpečnosti, ktorý tak potrebuješ. Doprav si aspoň krátku dovolenku.

LEV (23.7.-23.8.)

 Nečakaj, že ťa niekto bude chváliť, aj keď je to pre teba priaznivé obdobie a prežiješ hodne radostí z úspechu. Avšak pozor! Mnohí ťa budú ohovárať a závidieť to, čo si dosiahol. Snaž sa nepočúvať klebetníkov a spoľahlvi sa na starých, osvedčených priateľov. (jš)

NÁŠ TEST

Ste panovační?

1. Ako prežívate pocit sklamania?

a/ Je to rôzne – 5; b/ Nedeprimuje ma to – 3; c/ Nech sa trápi ten, čo ma sklamal – 8; d/ Nie je to príjemné – 2; e/ Som agresívnejší – 9; f/ Trápi ma, že som tomu neprediel – 1; g/ Všetkým to odplatím – 10.

2. Dráždi vás, ak niekto reaguje vlažne?

a/ Nemusí svedčiť o zlom úmysle – 5; b/ Tak reagujú len mäkkýši – 8; c/ Aj vlažný čaj sa pije lepšie – 4; d/ Nerozohodných netrpí – 9; e/ Nedráždi – 1; f/ Áno, zahriaknem ho – 10; g/ Nevzbudzuje moju nedôveru – 3.

3. Snažíte sa v spore radšej ustúpiť?

a/ Niekedy áno – 5; b/ Nikdy – 10; c/ Občas je to rozumnejšie – 2; d/ Vždy bojujem do konca – 9; e/ Podľa zásady, že múdrejší ustúpi – 1; f/ Ustupuje ten, kto nemá odvahu – 8; g/ Snažím sa sporom vyhnúť – 4.

4. Myslíte si, že každý, kto vás predbieha, vás aj ohrozuje?

a/ Niekedy môže – 5; b/ Nedám sa predbehnúť – 9; c/ Chápem to ako súťaživosť – 4; d/ Nedovolím to – 10; e/ Necítim ohrozenie – 1; f/ Aj keby neohrozoval, nepustím ho – 8; g/ S predbehaním vopred rátam – 2.

5. Čo pre vás znamená rumenec na tvári niekoho?

a/ Nevšímam si to – 5; b/ Isté zanietenie – 4; c/ Je zrelý, aby som ho pritlačil – 9; d/ Výraz plachosti – 2; e/ Môžem si k nemu všetko dovoliť – 10; f/ Náznak ochoty pridať sa – 1; g/ Že je trochu vystrašený – 7.

6. Prejavujete aspoň niekedy spontánnu nehu?

a/ Občas – 5; b/ Tým nemôžem nič pokaziť – 4; c/ Nie – 8; d/ Môžem tým niekoho povzbudiť – 1; e/ Je to prejav slabosti – 9; f/ Nie je to na škodu – 2; g/ Ja prejavujem pre každého spontánnu výstrahu – 10.

HODNOTENIE

7-12 bodov: Panovačnosť nie je vaším charakteristickým prejavom. Vo vašich prejavoch sa dosť výrazne odráža presvedčivý náznak tolerancie.

13-18 bodov: Máte zmysel pre spolunažívanie i pochopenie pre niektoré ľudské slabosti. V medziludských vzťahoch vám neúspech nehrozí.

19-39 bodov: Ak ste viac raz volili odpoveď s hodnotou 4 alebo 5, potom je pre vaše prejavy skôr charakteristická benevolencia alebo nerozehodnosť.

40-58 bodov: Aj keď vo vašom správaní panovačnosť neprevláda, rovnako neprevláda ani zmierlivosť. Snažte sa vyhýbať najmä zbytočným sporom a pokúšajte sa o porozumenie iných v zásadných veciach.

59-70 bodov: Čím ste bližšie k 70 bodom, tým výraznejšie sú prejavy vašej panovačnosti. Ak sú vo vašom správaní častejšie rôzne krajnosti, bude to začiatok snahy o úspešné prekonávanie vašej slabosti. (jš)

MENO VEŠTÍ

AUGUSTÍN – toto meno majú obyčajne dobrí, úprimní, bystrí a šlachetní ľudia veselj povahy, vlastenci a znamenití organizátori, ktorí vedia vecne hodnotiť existujúcu situáciu. Augustín pochádza najčastejšie z mnohodetnej robotníckej bud' roľníckej rodiny. Máva obyčajne tmavšie buď tmavohnedé vlasy, okrúhlou tvár a zdravú plet'. Od najmladších rokov je veľmi šikovný, zvedavý, nadaný, kamarátsky, ale aj tvrdohlavý a má veľký pozorovací talent. Od detstva sa tiež borí s protivenstvami osudu a odvážne si razí cestu životom. Vie dobre zarobiť, ale peniazom neprikladá väčší význam. Ich získavanie neznamená preňho cieľ sám osebe, preto ich aj rád vydáva na

rôzne spoločenské, verejnoprospešné účely. Žije skôr dnešným dňom a nestará sa príliš o to, čo bude zajtra.

Augustín sa prebija životom plným pohody a túto pohodu, ako aj charakteristickú preňho dobrú náladu vie preniesť aj na svoje okolie. Je z neho dobrý kolega, predstavený a priateľ. Všetci ho radi vítajú na rôznych stretnutiach a slávnostach. Dokáže – akýmsi šiestym zmyslom – odlíšiť svojich priateľov od falosných, nežičlivých ľudí a karieristov. Od detstva je preňho charakteristický bohatý vnútorný život, sklon k uvažovaniu, rozvahe a kontemplácii. Učí sa dobre, ale jeho bystrý um, pedantnosť vo voľbe slov a vyjadrovaní myšlienok i názorov – často mylí, dezorientuje a dokonca hnevá učiteľov, ktorí ho podozrivajú z namyslenosti, zlomyseľnosti a dokonca z podceňovania, preto mu nezriedka bez akéhokoľvek opodstatnenia dokážu zhoršiť prospech. (js)

- Ahá, takže ty si už v tejto štvrti niekedy bol?

- Prepáčte, pán doktor, že vás obťažujem, ale nezostala náhodou u vás moja spodnička?

- .....

- Nie? Tak skúsim ešte u zubného.

* * *

Eva Masztalaská sa sťažuje lekárovi:

- Bolí ma bricho a kole ma v boku.
- Dobre. Vyzlečte sa, prosím.
- A načo vyzliecť? Vari mi neveríte?

* * *

- Prosím si polievku a pstruhu na modro. Po chvíli čašník predloží hostovi pstruhu.

- Prečo ste mi nepriniesli najprv polievku?

- Lebo kuchár povedal, že ten pstruh už nemôže čakať.

* * *

Sekretárka sa pýta riaditeľa:

- Prečo je tvoja žena na mňa taká žiarlivá, kocúrik?

- Lebo aj ona bola kedysi mojou sekretárkou.

* * *

- Janko, prečo toľko piješ? – dohovára majster učnovi.

- Mám starosti.

- Lenže ty piješ toľko, že všetky starosti si už musel utopit.

- Neverte, pán majster. Ony sa, beštie, naučili plávať.

* * *

Američanka vychvaluje dcére bohatého nápadníka.

- Ale, mamička, protestuje dcéra. Vedje starý, tučný, flakatý a plechavý.

- To je pravda, - odvetí matka, - ale nesmieš zabúdať, že mal už dva infarkty.

* * *

Veštkyňa predpovedá Karolovi:

- Nieko vás oklame a okradne...

- To je zvláštne, - preruší ju Karol, - mám tento pocit, odkedy som vkročil do vášho bytu.

* * *

Emil stojí pred súdom.

- Obžalovaný, kedy ste spoznali svoju ženu?

- Prisaham, že nikdy! Lebo keby som ju bol spoznal, nikdy by som sa s ňou nebola oženil.

S NÁR

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsudok našich babičiek. Je to predsa zábava. A čo, keď sa vám dobrý sen splní? Tak teda, keď sa vám snívali:

- Kone vidieť utekať – neštastie; jazdiť na nich – získať autoritu; vidieť sa vzpínať – čaká ľa veľká česť; vidieť ich padať – tvoji nepriatelia sa budú tešiť; podkúvať – dosiahneš vysoké postavenie; čierne – smútok, žial; biele – radosť a šťastie; vidieť sa páť – bezstarostný život; mŕtve – musíš ťažko bojovať o svoj chlieb; chudé – čakajú ľa prekážky v práci; krotiť ich – šťastie je na dosah ruky; vyskakovať na ne – čaká ľa vysoké postavenie a česť; pekne osedlané – zoznámiš sa s vysokopoštanou osobou.

- Kríž pri ceste – radostné posolstvo; opletiený kvetmi – domáce šťastie; prevrátený – podarí sa ti nájsť východisko z ľažkej situácie; zahanlený – smrť v rodine; nosiť – zlomyselné klebety; vidieť ho niesť – smútok; kľačať pred ním – krstiny.

- Kúpať sa vo vani – uzdravenie, prekonanie ľažkostí; vo voľnej prírode – priviedieš si domov peknú ženu; v rieke – sila a vytrvalosť; v zakalenej vode – starosti, nebezpečenstvo ohňa; vo veľmi studenej vode – ľahšia nemoc; v teplej vode – dobrý, pokojný život; oblečený – dostaneš dedičstvo.

- Mlieko kúpiť – radosť, šťastie; niesť – máš vyhliadky na veľké peniaze; piť – sú veľmi sporiivý; rozliať – strata pre svoju náhľivosť; tiečiť vidieť – máš nepriateľov; naliavať – požehnaná domácnosť; sám mať v prsiach – bohatstvo.

- Milieť obilie – budeš zvelaďovať majetok; kávu – budeš mať návštěvu; čierne korenie – čakajú ľa smutné správy.

- Mráz – dozvieš sa nepríjemné správy. (js)

NAJSTARŠÍ MUŽ ZOMREL.

Španiel Joan Ruidavets Moll, ktorého Guinnessová kniha rekordov označuje za najstaršieho muža na svete, zomrel vo veku 115 rokov. Ruidavets, ktorý žil na ostrove Menorca, skonal na následky prechladnutia. Narodil sa 15. decembra 1889, rovnako ako slávny komik Charlie Chaplin či neslavné známy nacistický vodca Adolf Hitler. Bol súčasníkom maliarskych géniov Vincenta Van Gogha a Paula Gauguina. V roku jeho narodenia sa dokončovala parížska Eiffelova veža a elektrón ešte neboli objavené. Ruidavets sa živil ako obuvník, do dôchodku odišiel v roku 1954. Zomrel vo svojom rodisku, obci Es Migjorn. Jeho manželka, ktorá sa narodila vtedy ako on, zomrela vo veku 90 rokov. Na otázku, ako sa možno dožiť tak vysokého veku, priznával, že síce fajčil, ale „nie vela“, jedával málo, avšak často, pričom rešpektoval typický stredomorský stravovací režim, založený na olivovom oleji, paradajkách, rybách a chlebe. Spával až 14 hodín denne. Najstarším mužom bol podľa Guinnessovej knihy rekordov od septembra minulého roku. Vtedy vystriedal Japonca Jukučiho Čugandžiho, ktorý sa taktiež dožil 114 rokov.

DUBÁKY A MUCHOTRÁVKY Z CESTA. Originálny nápad mala Mária Havranová z Kozároviec (okres Levice), ktorá sa rozhodla piecť hríby zo slaného cesta. Nie sú však jedlé. Ide o ozdôbky s vrstvou lodného laku. Umelkyňa tvorí dubáky, kuriatka, bedle aj muchotrávky. Cesto zamiesi, vysuší a na plechu z neho vytvaruje hríbik. Upečie ho, potom namaľuje vodovkami alebo temperkami a napokon nalakuje. Keďže je priemerná hubárka a pozná iba niektoré druhy, takže sa pred ich výrobou poučila z hubárskych atlasov. Tvorí aj jablká, hrušky, slivky a hrozná. Všetky výrobky vyzerajú tak lákavo, že ľudia si ich často mylia so skutočnými a majú občas chuť si do nich zahryznuť.

PREČO VYHYNULI DINOSAURY? Väčšina odborníkov sa zhoduje v tom, že vymiznutie dinosaurov zapríčinil dopad obrovského asteroïdu na Zem pred 65 miliónmi rokmi. Zrážka spôsobila vraj radikálnu zmenu klímy, ktorá dinosaurov ochromila. Podľa najnovšej teórie amerických a britských vedcov však táto zmena spôsobila, že na svet prichádzalo stále menej samíc a tak veľjaštery postupne vyhynuli. Odborníci ešte dodnes nevedia, či u dinosaurov bolo pohľavie dané kombináciou chromozómov, ako je to napr. u cicavcov, vtákov, hadov a jašteríc, alebo o pohľaví jednotlivca rozhodovala teplota, v akej sa zárodok vyvíjal vo vajci, čo platí u krokodílov a korytnačiek. Tie však prežili zmenu klímy, keďže žijú vo vodnom prostredí, ktoré ich podľa vedcov dokázalo ochrániť.

MÚDRÝ PES. Výskumníci z Inštitútu Maxa Plancka pre evolučnú antropológiu uviedli, že psy sú pravdepodobne mûdréjšie, ako si myslíme. Testovali 9-ročnú kóliu Rico, ktorá rozumie podľa výskumu 200 slovám a dokáže si dokonca zapamätať výraz, ktorý počula iba raz. Vedcov prekvapilo, že Rico dokázal nájsť medzi hračkami „modrého dinosaaura“ a „malú červenú bábiku“. Ešte viac ich prekvapilo, keď porozumel výrazu, ktorý dovtedy nepočul. Nemeckí vedci chcú vo výskume pokračovať a presvedčiť sa, či porozumie aj celým frázam a dlhším inštrukciám.

NAJVÄČŠIA TRÚBA NA SVETE.

Po vlaňajšej najväčšej lyžici máme aj najväčšiu trúbu na svete, ktorá vznikla v Spišskom Hrhove, v okrese Levoča. Najväčšiu trúbu na svete vyrábali obyvatelia Spišského Hrhova pod vedením Michala Smetanka dva dni. Ide o fujaru trombitu, ktorou si kedysi dávali signál slovenskí bačovia. Obrovský nástroj má úctyhodnú dĺžku – 12,10 metra! Trúbu vyrobili tradičným spôsobom. Smrekový peň sa vydlaľe, vypálí a stmelí. Potom už na ňom možno hrať, samozrejme ak to záujemcovia dokážu. Hrhovčania na gigantickom nástroji vylúdili zopár melódií, takže rekord je platný. Ďalšími dvoma „čudami“, ktoré zmajstrovali miestni nadšenci, sú: netradičný obecný erb, teda 8-metrová drevená píla a 9-metrová halapartňa. Postavené pred miestnym kostolom budú vítať návštěvníkov Spišského Hrhova.

Kňazi J. Malec a Š. Dragúň celebroujú sv. omšu v Podviku

FS Oravan z Dolného Kubína v rómskom tanci

Hrá kapela FS Zelený javor z Krempáč...

... a kapela FS Rozsutec zo žiliny

Z DNÍ SLOVENSKEJ KULTÚRY NA ORAVE A SPIŠI

Foto: A. Klukošovská

Tancuje žilinský FS Rozsutec...

... a dolnokubínsky FS Oravan

Hrali tak(FS Oravan), že by aj mŕtveho zobudili

Skupina Daisy, Sun a žabky z Trstenej v modernom tanci

V Nedeci tesne pred žatvou. Foto: J. Š.

DRUKARNIA

TOWARZYSTWA SŁOWAKÓW W POLSCE

Zrealizujemy Twoje Pomyły i ...
nie zapłacisz wiele.

31-150 Kraków
ul. św. Filipa 7
tel. (0-12) 632 66 04
tel./fax (0-12) 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Oferujemy:
jedno- i wielobarwne druki
wysokiej jakości do formatu A2,
skład komputerowy,
kompleksowe opracowanie prac,
prace introligatorskie,
wydawnictwa i inne

Polecamy do nabycia nasze publikacje:

• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.III</i> , (rocznik), Kraków 1995	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VI</i> , (rocznik), Kraków 1999	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VII</i> , (rocznik), Kraków 2000	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.VIII</i> , (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
• Almanach, <i>Słowacy w Polsce cz.IX</i> , (rocznik), Kraków 2002	10,00 zł
• J. Ciągwa, J. Szpermoga, <i>Słowacy w Powstaniu Warszawskim</i> , Kraków 1994	8,00 zł
• Zbigniew Tobjański, <i>Czesi w Polsce</i> , Kraków 1994	10,00 zł
• J. Ciągwa, <i>Dzieje i współczesność Jurgowa</i> , Kraków 1996	10,00 zł
• H. Homza, St. A. Sroka, <i>Štúdie z dejín stredovekého Spiša</i> , Kraków 1998	11,00 zł
• <i>Miejsce w zdarzeniu antologia współczesnych opowiadań słowackich</i> , Kraków 1998	12,00 zł
• Vlastimil Kovalčík, <i>Klucz Światła wybór poezji</i> , Kraków 1998	13,00 zł
• Pavol Országh Hviedzdoslav, <i>Deti Prometeusa</i> , Kraków 1999.....	20,00 zł
• <i>Miasta i Miejsca, Mestá a Miesta</i> , Kraków 2001, II polsko-słowackie spotkania poetów	10,00 zł
• <i>Antologia współczesnej poezji słowackiej</i> , Kraków 2002, w przekładach Bohdana Urbankowskiego	15,00 zł
• Julian Kwiek, <i>Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w latach 1945–1957</i> , Kraków 2002	10,00 zł

Biuro Zarządu Głównego TSP, ul. św. Filipa 7, 31-150 Kraków
tel.: 632-66-04 tel./fax: 634-11-27 NIP: 676-01-12-788

e-mail: zg@tsp.org.pl

nr konta: Bank Polska Kasa Opieki S.A. III/O Kraków 36-1240-2294-1111-0000-3708-6972